...ын оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 51 (11037) | 1966 оной мартын 2, среда | Сэн 2 мүнгэн

ШУХАЛА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

Монголой алдарта Арадай-революционно партида аха дүүгэй халуун амаршалга

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитедтэ амаршалгын бэшэг эльгээгээ. Монголой Арадай-революционно партиин байгуулагдаһаар 45 жэлэй ойтой дашарамдуулан, МНРП-гэй ЦК-гай, Монголой бүхы коммунистнуудта КПСС-эй ЦК аха дүүгэй халуун амаршалга, үнэн зүрхэнэй баяр хүргэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитет социалис общество байгуулжа дүүргэхэ хэрэгтээ, эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдээ шэнэ амжалта түйлахыень Монголой Арадай-революционно партида, бүхы монгол коммунистнууд болон ажалшадта хүсэнэ.

Эрдэм-техникын совет-монгол харилсаа холбоон

Эрдэм, техникын талаар харилсаа холбоо хэдэг совет-монгол комиссиин табадахи сесси байгша оной февралиин 21-һээ 26 хүрэтэр Улаан-Баатар хотодо болоо.

Урда сессинүүд дээрэ абтаһан хоёр талын уялгануудай дүүргэлтын дүн гаргагдаа, үйлэдбэриин дүй дүршэл ба эрдэм, техникын түйлалтануудые харилсан абалсалгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Үнгэрһэн үе соо СССР МНР хоёрой хоорондохи эрдэм, техникын харилсаа холбоон амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ, улам хүгжөөгдөө гэжэ энэ комисси ханангяар тэмдэглэбэ.

Сессиин хүдэлмэри хани ёһоной, үгээ хүсэд ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

ҮНДЭР УРГАСА ҮРЭҺЭНҺӨӨ ЭХИТЭЙ

...дөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ, арадай энхэ ...лэн байдал улам һайжаруулхын түлэ нэн түрүүн ороoһо таряа ...ы дэлбэгээр ургуулжа абаха ...ла. Шэнэ табан жэлдэ ороoһо ...ы абалга урдахи табан жэлэйхидэ 30 процентээр дээшэлүүлэгдэхөөр хараалагдана.

...йшан гээд, ямар аргаар энэ ...ыг бэелүүлэгдэхэ болоноб? ...н түрүүн хүдөө ажахын бүхы ...малнуудай ургаса дээшэлүүлэхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ таряалангаа ...р хубаарилан ашаглахын, зүб ...борот баримталхын, минеральна болон органическа үтэгжүүлэгшэнүүдые ехээр хэрэглэдэг ...хын хажуугаар гол анхаралаа ...о таряанай ургамалнуудай ...й сортын, эрхим шанартай ...тэй болохо талаар ехэ хүдэлхэгдэхэ ушартай гэжэ КПСС-... XXIII съездын Директивэнүүдэй проект соо тэмдэглэгдэнхэй.

...нэ тон зүб. Манайшье республикын эрхэ байдалда һайн сортын, ...ы шанартай үрэһэ хүрэнгэ ...лэдэг ажахынууд амаршье ...гэ тогтуур итай баян ургаса ...жа шадана. Хяагтын аймагай «...дина», Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм», «Загаский». Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ, ...багатайн «Маяк», Түнхэнэй «...байряк» колхозууд болон бусад ...ым ажахынууд ороoһо таряанай ...ым сортын, һайн шанартай үрэһэй болохын тула ехэ хүдэлмэри ..., тиигэжэ ургасаа эрид дээшэлүүлжэ байнхай.

Тиигэбэшье энэ талаар республикымнай колхоз, совхозууд ехэ ...гаагдалдэ оронхой. Мүнөө хүрэтэр үргэлжэ дээрээ сортовой үрэһөөр тарилга хэгдэжэ үшөөл ...лагданагүй. Үнгэрһэн жэлдэ республикын колхоз, совхозуудта ороoһо таряанай 80 процент, хартаабхын миил 7,5 процент сортовой үрэһөөр таригдаһан. Баргажанай, Яруунын аймагуудай ажахынууд жэл бүри сортовой үрэһөөр ...ларгаа үргэдхэхын орондо бага ...ожо байна.

...алһаа жэлдэ нилээд ехэ таряа шанар муутай, элдэб буртаг ...ённой үрэһэтэй холисотой ...рэнгөөр хэгдэнэ. Нёдондо ажахы бүхэндэ үрэһэ хүрэнгэ элбэг ...байбашье, бүхы ороoһото ургамалнуудай 31 процентнь тарилгын шанарта орой хүргэгдөөгүй, 22 процентнь эгээн адаг зэргын шанартай үрэһөөр таригдаа. Тиин зарим ажахынуудта бүришье тэсэшэгүй байдал үзэгдэнэ. Яруунын аймагай Исэнгын, «Комсомольская» совхозууд, Сэлэнгын аймагай Химнын совхоз бүхы ороoһото ургамалнуудаа тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй үрэһөөр тариһан байха юм. Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой нёдондо тариһан үрэһэнэйнь 95 процент тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байһан. Энэл ушарһаа боложо, зэргэлээд оршодог ажахынуудһаа хоёр дахин бага ургаса колхоз абаа бшуу.

Имнэ байдал юун дээрэһээ болоноб? Түбхын түрүүндэ колхоз, совхозуудай агрономууд, хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэрэгтэ анхарал бага табина, үрэһэ ургуулжа абаха үүргэтэй ажахынуудай, бригада, звенонуудай хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ, тэдээндэ һайн газар, техникэ хүсэд хүрэхөөр даалгагданагүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ обёосой сортовой үрэһэ ургуулжа абаха хэрэг орой орхигдошонхой.

Эрхим репродукциин үрэһэ хүрэнгэ республикын колхоз, совхозуудта үгэхэ уялгатай Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станци мүнөө хүрэтэр бүхы үрэһэеэ тарилгын шанарта хүргөөгүй. Мүн лэ элитнэ һайн сортын үрэһэ ургуулха үүргэтэй Байгалай совхоз (директор нүхэр Шалангов) ороoһо таряа сэбэрлэхэ машинануудаар дутамаг, үрэһэ халагалха байра тухеэрээгүй байһаар. Колхоз, совхозуудые хартаабхын сортовой үрэһөөр хангаха зэргэтэй Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы, хүдөө ажахын институдай һуралсалай ажахы биратай юумэ хээгүй, нэгэшье центнер үрэһэ ажахынуудта худалдаагүй байһаар. Энээндэ республикын Хүдөө ажахын министерство сэхэ зэмэтэй.

Колхоз, совхозуудта үрэһэ саг соонь сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ, үбэлдөө зүбөөр хадагалха хэрэг тон муугаар эмхидхэгдэнэ. Республикын олонхи ажахынуудта ороoһо сэбэрлэдэг машинануудай хүсэд хүрэхөөр бии байбашье, агрономуудай хиналта, ударидалгын хангалтагүй байһан дээрэһээ намартаа үрэһэн хүсэд һайнаар сэбэрлэгдэн, хатагдангүй улэжэ, үбэлдөө газаа түр саһан доро хэбтэжэ, шубуу, шонхорой хүнэһэн болоно. Хабартаа энэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэжэ, тарилгын эхилтэр бүхы үрэһэн хүсэд һайн шанартай болгогдонгүйгөөр сеялкэнүүдтэ хэгдэнэ. Иланга байгша ондо энэ талаар ажахынуудта ехэ дутагдалнууд ушарна. Хабарай тарилгын газаа орожо байбашье, колхоз, совхозуудта хаагдаһан үрэһэнэй дүрбэн хубиин гурбаниинь шанар муутай байһаар. Тиимэһээ үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, андалдаха хүдэлмэри хэр зэргэ ябуулагданаб гэжэ ажахы бүхэндэ шалгажа үзөөд, тэрэниие ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ хэмжээнүүдые аймагуудай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин хүтэлбэрилэгшэд, тэндэхи агрономууд яаралтайгаар абаха уялгатай. Дулаан болохолоор лэ шииг ехэтэй үрэһэеэ сушилкаар хатааха, нара һалхинда гаргажа шанаржуулха, эртээшһээ ороoһоёо хордожо абаха шухала. Энэ жэлдэ нэгэшье центнер үрэһэн тарилгын шанарта хүргэгдэнгүйгөөр хэрэглэгдэхэ ёһогүй.

Гэхэтэй хамта аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд саашадаа колхоз, совхозуудта имагтал сортовой, һайн шанартай үрэһөөр тарилга хэдэг болохын тула үрэһэнэй ажахынуудай, бригада болон звенонуудай хүдэлмэри эрид һайжаруулха, тэдэниие трактор, машинануудаар, минеральна үтэгжүүлгээр, буртаг ногоо усадхаха хороор түрүүшын ээлжээндэ хангаха ушартай.

Шэнэ табан жэлдэ хартаабха тарилгые үргэдхэхэ, ургасыень эрид дээшэлүүлхээр хараалагдаад байхада, республикын колхоз, совхозуудта нютагай эрхэ байдалда баян ургаса үгэхэ сортын үрэһэ бэлэдхэдэг болохо эрилтэ табигдана. Тиимэһээ ажахынууд тусхай үрэһэнэй участогуудые таһалжа, тэндээ шэлэгдэмэл сортын үрэһэ тарижа, газарыень һайса үтэгжүүлхэ саг ерээ.

Ороoһо таряанай, хартаабхын болон хүдөө ажахын бусад ургамалнуудай һайн сортын, эрхим шанартай үрэһөөр тарилгаяа сүм хангалаг болохо гээшэ ажахы бүхэнэй дайшалхы зорилго болоно.

Түл олонтой

Хонин бүриһөө хурьга түлжүүлжэ, түрэл партиингаа XXIII с'ездые ажалай амжалтаар угтаха гэһэн мүрысөөндэ Хэжэнгын совхозой хонишод оролсожо, түрүүшын амжалта түйлаба. Совхозой эрхим хонишод Шойен Намжилов, Гамиля Гарифулина, Бадмацыбик Жигмитдоржиев, Владимир Шагжиев, Пунцык-Цырен Бальчиндоржиев, Цыренжап Хандуевай даадаг отаранuудай зуун хонин бүриһөө 85—93 хурьган абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

Түл абалгаар совхозой 3-дахи, 2-дохи отделенинүүд эрхимлэжэ ябана. Бүхыдөө энэ совхоздо 13.720 гаран хурьгад абтаа гэхэ еү, али зуун хонин бүриһөө 65,1 хурьган түлжүүлэгдэжэ байнхай.

Д. САМБУЕВ.

«КОММУНИЗМ» КОЛХОЗДО

Эбтэйшүүл

Доржи Цыренов колхозой хүтэлбэрилхы тушаалдашье олон жэлдэ хүдэлһэн. Мүнөө «Коммунизм» колхозойнгоо хоёрдохи отделениин һаалиин фермые эрхилжэ байнхай. Ажал хүдэлмэриинь аятай зохидоор таарулан, хүн бүхэнэй ажалые тус тустань һайнаар эмхидхэжэ шадаһанай ашаар тус фермэ 1963 ондо коммунис ажалай коллективэй нэрэ солодо хүртэһэн юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ үндэр нэрэ солоёо дээрэ үргэжэ ябана гэхэдэ алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, тус фермэ жэлэйнгээ түсэб даабариие холо үлүүлэн дүүргээ. Фермэеэ суурхуулжа ябаһан Мария Гырылова, Дулма-Сурун Цыдыпова гэгшэд оролдосото ажалаараа аймаг соогоо суурхахаһаа гадна, бүхы республикадаа мэдээжэ болоһон байха.

Мария Гырылова үнгэрэгшэ жэлдэ даалгагдаһан үнеэдһээ 40415 литр һү һаажа, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, ноябриин 7-до дүүргэжэ, хүдөө ажахын түйлалтануудые харуулха выставкэдэ—Москва ошохо путевкоор шагнагдаа һэн.

Мүнөө фермын эбтэй эетэй коллектив КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, 1-дэхи кварталайнгаа түсэбые 110 процент дүүргэхэ зорилготой ажаллажа байнад.

Нютагтаа хүндэтэй

Ринчин Жамбалов олон удаан жэлдэ хонишоноор ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болоһон хүн. Жэлһээ жэлдэ ажалай эрхим амжалта түйлажа, нютаг нугадаа суурханхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ хонин бүриһөө 3,2 килограмм ноoһо хайшалжа, хурьгадаа бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ һэн. Харууһалдаг хонидынь тобир тарганууд. Хонидынь февралиин 25-һаа хурьгалжа эхилээ. Үбһэ, һолоомоёо өөһэдыгөө хүсөөр һайса бэлдэнхэй.

КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсон, хонин бүриһөө хурьга абахаб гэһэн уялгатай ажаллажа байна.

Ц. САГАДЛЕЕВ.

Зэдэ.

Вьетнамые сүлөөлхын түлөө тэмсэлшэдтэ

СССР-эй Улаан хэрээһэнэй, Улаан хахад һарын бүлгэмүүдэй холбооной гүйсэдком ДРВ-гэй Улаан хэрээһэнэй бүлгэмөөр дамжуулан, хэдэн олон медикаментнүүд, витаминай зүйлнүүд, хирургическа зэмсэгүүд, уяха боохо хэрэгсэлнүүд, одеяла ба хэдэ мянган метр бүд Урда Вьетнамай патриодуудта эльгээхээр шиидхээ. Эдэ бүхы материалнууд тэмсэжэ байгаа патриодуудта миинтээр үгтөөд, ойрын сагта аэрофлодой тусхай самолёдоор Вьетнам эльгээгдэхэнь.

СССР-эй Улаан хэрээһэнэй, Улаан хахад һарын бүлгэмүүдэй холбооной гүйсэдкомой түрүүлэгшэ профессор Г. А. Митерев ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ мэдүүлбэ: совет Улаан хэрээһэнэй бүлгэм сүлөөтэ, бэеэ даанги байдалай түлөө жагсан, американска зэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа Вьетнамай эрэлхэг зоригто арадта материальна туһаламжа, моральна дэмжэлгэ саг үргэлжэ үзүүлнэ.

Вьетнамай газар дээрэ американска зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэжэ байгаа зэрлиг муухай ябуулгые, уласхоорондын эрхэ, Женевскэ протокол ба Женевскэ конвенцинүүдые эзэрхэг түримхэйшүүлэй бүдүүлигээр эбдэжэ байһые Совет Улаан хэрээһэнэй бүлгэм өөрынгөө гэшүүдэй, бүхы совет хүнүүдэй үмэнэһөө эрид шууд буруушаана гэжэ Г. А. Митерев тэмдэглэбэ.

— Совет Улаан хэрээһэнэй бүлгэм Вьетнамай патриодуудта туһалдаг, туһалхашье байха,— гэжэ профессор Митерев мэдүүлээ.

(ТАСС).

СССР-эй Уран зурагай академиин сесси

МОСКВА, февралиин 28. (ТАСС-ай корр.). СССР-эй Уран зурагай академиин XXIII сесси мүнөөдэр Москвада нээгдээ. Зүблэхэ зүйлдэнь — хоёр жэл соо хэһэн хүдэлмэриинь тоосоон, академиин бодото гэшүүдые, гэшүүн-корреспондентнүүдые, президиумые һунгалга.

СССР-эй Уран зурагай академиин президент В. А. Серов сесси дээрэ тоосоото элидхэл хэбэ.

ДЭЛХЭЙН 30 ОРОНДО

Совет проектээр Софиин электрокарнуудай заводые үргэдхэхэ хүдэлмэри эхилээ. Орон доторхи энэ ехэ предприяти шэнэдхэгдэн һэльбэгдэһэнэй һүүлээр жэл соо 25 мянган машина бүтээн гаргаха, тайлбарилан хэлэбэл, өөрынгөө продукциие хоёр дахин ехэ болгохо юм.

Болгариин предприяти СЭВ-эй оршом соо электрокарнуудые бүтээхэ тусхай мэргэжэлтэй боложо байна. Болгариин хубитань бүри мүнөө дэлхэй дээрэ бүтээгдэдэг имнэ машинануудай 10 процентые эзэлнэ.

ЗОРИЛГОНЬ: ЗУУНҺАА—ЗУУ!

«Шойжи Ринчиновичнайл мүнөө жэлдэ шалгаржа байна» гээд нютагайхид хөөрэлдэнэ. Дэмы магтаагүй ёһотой. Үнэхөөрөөшье хонишон һайнаар ажаллана. Бидэнэй ерэхэдэ Шойжи Доржиев хонидоо эдеэлүүлжэ, ехэл сүлөөгүй ажаллажа харагдаба.

— Зарим үдэртэ хорёод хурьган абтажа байдаг. Ажалшайнье ехэ, түл абалга гээшэмнай харюусалгатайл үе даа,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Энэ отарада 549 эхэ хонид харууһалагдадаг. Мүнөө хахадһаа олонхинь хурьгалаа. Дүрбэн хүн ажаллана. Хурьгад абтажа эхилһэн сагһаа хойшо нэгэшье гарзада ороогүй. Нүхэр Доржиев мүнөө хаража байһан энэ хонидоо дүрбэдэхеэ хурьгалуулжа байна. Нёдондо 100 эхэ хонин бүриһөөнь 82 хурьгад түлжүүлэгдэһэн байгаа. Энэ жэлдэ бүри олон түл абахын тулада тус отарынхид хонидоо богонихон болзорто искусственна аргаар үрэжүүлһэн, энэ шухала хүдэлмэриие һараһаа үлүүхэн болзорто дүүргэһэн юм. Тиигээд лэ мүнөө хурьгад адхаржа захаланхай. Харюусалга ехэтэй энэ үедэнь хонишодто сүлөө забда болоногүй. Эндэхи дүрбэн хонишод, ахалагша хонишон Доржиевһаа гадна, тэрэнэй һамган Дулма Эрдынеева, Зандра Ринчинов, Будажаб Бадмаев гэгшэд олон түл абаашье һаа, энэ халуун һаһада хурьгашадые нэмэжэ абангүйгөөр ажаллажа байна. «Өөһэдөө хамаг ажалаа хэхэ аргатайбди» гэлсэнэ. Отарын дүрбэн хонишод ээлжээгээр хурьгадаа хаража байдаг. Нэгэ үдэр хоёр хонишодойнь хурьгад соогоо байхада, нүгөөдэ хоёрынь хонидоо хаража эдеэлүүлдэг гуримтай.

Дүрбэн жэлэй саада тээ нүхэр Доржиев «Улаан-Оронго» колхозойнгоо эбэртэ бодо мал хаража байһанаа, өөрынгөө һайн дураар хонишон болоһон. Тиигээд энэ ажалдаа хэдэн жэл удаа хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэ отарынгаа эхэ хонидһоо олон хурьга абажа түлжүүлхэдээ, нэн түрүүн хонидоо зунай үедэ һайса таргалуулхые оролдоно.

Тэнхээ тамираар һайн хонид түллэжэ байхадаа һү ехэтэй байдаг. Хурьгадынь эхынгээ һү садатараа эдижэ, түргэнөөр түлжэнэ. Энээнэй хажуугаар нүхэр Доржиев хурьгадай абтаха хаһа оротор хамаг хото хорёогоо заһажа бэлэн болгоно. Мүнөө хурьгадынь эхэ хонидойнгоо байдаг ехэ байра соо нэм дулаан газарта абтажа байдаг. Түрүүшээр эхэтэеэ сугтаа хэдэн хоногто байлгагдаад, хурьгадынь томо болохо бүреэ ондоо уужам хаамаг соогуур, бишыхан бүлэгүүдээр таһалагдадаг.

Нарай хурьгад ганса эхынгээ һүн дээрэ байдаг бэшэ, харин тэрэниие багаданъ элдэб тэжээл эдюулжэ һургаха хэрэгтэй. Энэ ушарта Шойжи Ринчинович ямар арга хэрэглэнэб? Хурьгадай түрөөд хэдэхэн хоноод байхада, гурилай зүйл долёолгодог, минеральна элдэб тэжээл үгэжэ һургадаг. Арбаад хоноһон хурьгадта голой һайхан үбһэ хаамагай доторхи решетко соо табижа үгтэнэ. Һая түллөөд газаа баригдажа байдаг хонидто, мүн харууһалагдадаг бүхы хурьгадтань бүлеэн уһан уулгагдана.

Энэ хүмнай хурьгадай олоорээ абтажа байһан үедэ бэшэ нүхэдтөө заабари үгэлсэжэ, ажалаа һайнаар эмхидхэжэ байхыень хүсэнэ. Мүнөө үбэлэй хүйтэн сагай боложо байхада, Шойжи Ринчинович тэжээлээ гамтайгаар, нормоорнь гаргашалжа байхые оролдоно.

— Мүнөө жэлдэ ехэ уялга абаһан байгаабди. Зууһаа 95 хурьга абажа шадахал бэзэбди. Зуушье болгоо һаамнай, бүри һайн. Хүсэлхэл, оролдохол болоолди даа,—гэжэ отарын ахалагша хонишон бэедээ найдангяар хөөрэнэ.

Т. ГАРМАЕВ.

Улаан-Үдын аймаг.

ТЭМСЭЛЭЙ ДОЛГИН СООГУУР

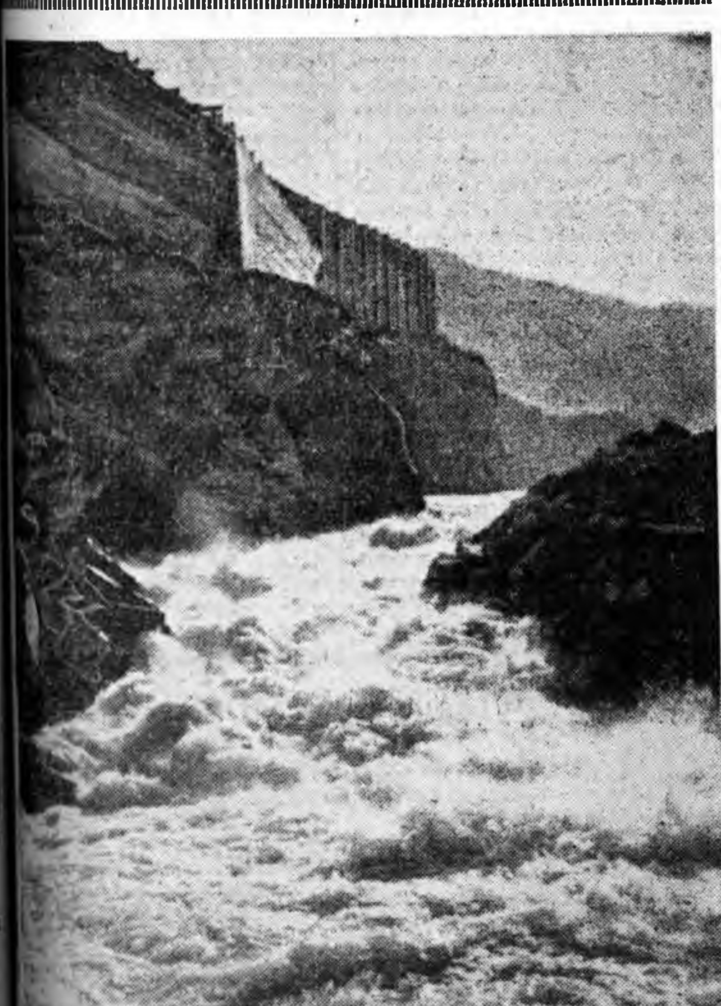
Түрүүшын кварталай хоёр һара КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөнэй долгин соогуур үнгэрбэ. Хурбын леспромхозой «Красный Яр» гэжэ участогай модошод абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна.

Василий Петрович Парамоновой хүтэлбэрилдэг бригада январь һарада 2.084 кубометр модо бэлэдхэжэ, Хориин аймагай леспромхозуудай бага комплексно бригадануудай дунда түрүүлжэ, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртөө һэн. Мүн февраль һарада тус бригадын модошод түйлаһан амжалтаяа арьбадхан, даалгабаряа үлүүлэн дүүргээ.

Нүхэр Парамоновой хүтэлбэрилдэг бригада март һарада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллаха зорилготой. Бригадын тракторист Гурожаб Гомбоев, тэрэнэй туһалагша Иван Белых гэгшэд даажа байһан трактортаа техническэ харууһа һайнаар хэжэ, модо таллуулга дээрэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Д. АЮШЕЕВ.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

ТАДЖИГАЙ ССР. Нурекскэ ГЭС-эй барилгашад Вахш мүрэнэй добтолхо бэлэдхэл хэжэ байнхай. Мүрэнэй баруун эрьедэ хаалтын бодхогдохо газарта 200 метр үндэртэй тулгатай хана бодхогдоод, тэрэнэн ашаар шухала болохо хэмжээнэй ...о шулуун, хайр, элһэн болон шабар бэлдэгдээ. Зүүн эрьеһээнь ...сэн түгэс «БЕЛАЗ-ууд» болон «КРАЗ-ууд» мүрэн руу шулуу ...ажа, һабыень уйтаруулна. Түргэн урасхалта Вахш мүрэниие ...аха хүдэлмэриие иигэжэ хүнгэдхэжэ байна бшуу. Зураг дээрэ: Вахш мүрэниие хааха газарта.

КАЗАХАЙ ССР. Чимкентскэ областиин колхоз, совхозууд хабарай ороoһото ургамалнуудые үргэлжэ дээрээ тарижа эхилээ. Мүнөө жэлдэ ороoһото ургамалнууд 160 мянган гектар талмай эзэлхэ юм. Богонихон болзор соо эрхим шанартайгаар тарилга хэжэ дүүргэхын түлөө механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Сарыагачска районой ажахынууд мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сарыагачска районой Карл Марксын нэрэмжэтэ совхоздо хабарай тарилга хэжэ байна. Тракторист Риф Кашаповай тарилгын агрегат совхоз дотороо түрүү һуури эзэлжэ ябана. Тэрэниие зүүн талын зураг дээрэ харанат.

ТАСС-ай фотохронико.

МАЛАЙНГАА ҮҮЛТЭР ТҮРГЭН hАЙЖАРУУЛАЯЛ

ХҮН ЗОНОЙ эдеэ хоолой зүйлнүүдые улам элбэг дэлбэг болгохо, промышленностиие түүхэй эдээр гүйсэд хангахын тула газар тариалангай, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ гээшэ хүдөө ажахые хүгжөөлгын эгээл гол, үндэhэн шухала зорилго болоно гэжэ КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проект соо тодоор бэшэгдэнэ. 1966—1970 онуудта хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ жэлдээ дунда зэргээр 25 процентээр ургаха болоно.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула юу хэхэб, ямар арга боломжонуудые хэрэглэхэб гэжэ партимнай тодорхой сэхэ харгы заажа үгөө. Жэшээнь, адууhа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын тула, түбхын түрүүн, үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохо, мүн малай үүлтэр hайжаруулха, харууhыень зүбөөр эмхидхэхэ шухала гэжэ заагдана гээшэ.

Тиимэhээ адууhа малайнгаа, илангаяа үнеэдэйнгээ ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, үүлтэрыень hайжаруулха талаар манайшье республикын колхоз, совхозууд баhал горитой хүдэлмэри хэхэ болоно. Энээнhээ уламжалан, малай үүлтэр hайжаруулха племенной хүдэлмэри тухай би нэгэ хэдэн ажаглалта хэхэ хүсэлэнтэйб.

Энэмнай оройдоол хоёр-нэгэн жэл соо бүтээгдэшэхэ хэрэг бэшэ ааб даа. Теэд малайнгаа үүлтэр шадаал hаа түргэн hайжаруулхын тула абаhаар юу хэхэ болонобибди? Түбхын түрүүн, үүлтэртэ, мүн холимог үүлтэрэй малнуудые зүбөөр илгажа, hайнаар бонитировко хэхэ, зоотехническэ болон племенной хүдэлмэриин тоо бүридхэл гуримшуулха хэрэгтэй.

Хэнэйшье мэдэhээр, зоотехническэ, племенной хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхын тула ажахы бүхэндэ эхэ малай бүридхэлэй дэбтэр, нарай мал түлжүүлгын журнал, мүн искусственна үрэжүүлгын бэлоод hүhаалиин журнал, саашань — үнеэн бүхэнэй племенной карточка hайнаар хэхэ шухала. Үнэндөө, тиимэ тоо бүридхэл гол түлэб үүлтэртэ малай фермэнүүдтэл хэгдэнэ. Харин тиимэ тоо бүридхэлгүйгөөр малай бонитировко зүбөөр хэхэнь бэрхэтэй.

НЁДОНДО республикын 9 совхоз, 8 колхоздо эбэртэ малай бонитировко хэжэ, 5.230 толгой үхэр хаража үзэhэн байгаабди. Энэмнай тон бага. Хэрбээ племстанцинуудай, ажахынуудайнгаа зоотехнигүүдэй hайн бэлэдхэлтэй, энээндэ hайн мэргэжэhэн байгаа hаань, нилээд олон малда бонитировко хэхэ аргатай hэн. Эгээл энээн дээрэhээ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые hайнаар бэлдэхэ, тэдэнэй мэргэжэл шадабари, эрдэм hургуулинень ходо дээшэлүүлжэ байха гэhэн асуудал парти, правительствамнай тон зүб табиба.

Мүнөө ямар байдал тохёолдонхойб гээд хаража үзэел даа. Племенной хүдэлмэри ябуулха Зэдын, Хоринн станцинууд нёдондо эбэртэ малай бонитировко оройдоошье хээгүй. Эдэ станцинуудай директорнууд Д. Мункожапов, С. Цыдыпов, тэдэнэй главна, ахалагша зоотехнигүүд энэ гол ажалаа юундэ иигэжэ хаяжархёо гээшэб? Племенной хүдэлмэридэ иимээр хандахадань малай үүлтэр яагаад hайжархаб.

Үнгэрэгшэ жэлдэ гансал Буряадай хүдөө ажахын институтай hуралсалай ажахыда, Ивалгын ОПХ болон бусад үсөөхэн ажахынуудта эбэртэ малай бонитировко хэгдээ. Шалгажа үзэhэн малнууд гол түлэб симментал, буряад холимог үүлтэрэй байна. Тэдээн соо элитэ классай мал 4,2 процент, нэгэдэхи классай — 19,4 процент, хоёрдохи классай — 40,2 процент, тэдэнhээ доошо, муу классайнь — 36,2 процент байhан.

Хэрбээ ажахы бүхэндэ малнуудтань бонитировко зүбөөр хэжэ, үүлтэр болон классаарнь нарин нягтаар илгаад, тус тустань hайн рационоор эдеэлүүлээ hаа, ашаг шэмынь дээшэлүүлхэ, саашадаашье үүлтэрыень улам hайжаруулха аргатай болохо hэн.

Энээнтэй дашарамдуулан, малда, илангаяа үүлтэртэ үнеэдтэ, эрхим шанартай, шэмэ ехэтэй үбhэ тэжээл угэжэ, зүбөөр эдюулхэ тухай заабол хэлэхэ хэрэгтэй болоно. Теэд республикымнай алишье колхоз, совхоздо үүлтэртэ малай харууhа, тэжээл тон хангалтагүй муугаар эмхидхэгдэнэ ха юм. Нёдондо Сэлэнгын аймагта үнеэн бүридэ дунда зэргээр оройдоол 5 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй хоол эдюулэгдээ. Тиихэдэ Баргажанай аймагта тэрэнь миил 4,8 центнер, Түнхэндэ — 5,5 центнер байгаа. Үбhэ тэжээлээр дуталдажа, үүлтэртэ фермэнүүдэй үнеэд ахир бага hү үгэнэ, үүлтэрынь муудажа, хоёрдохи классда ороно. Зариманиинь бүри классташье хүрэхөөр бэшэ болошоно.

ТЭЖЭЭЛЭЙ мууhаа боложо, үүлтэртэ үнеэдэй тус бүриhөө жэлдээ оройдоол 2.055 килограмм hүн hаагдана. Харин үбhэ тэжээл горитойгоор эдюулжэ, харууhыень зүбөөр эмхидхээд байбал, үүлтэртэ малай hү шэмэ нилээд дээшэлүүлхэ аргатай байhаниие Сэлэнгын аймагай түрүү hаалишан Пылжит Жалсановагай дүй дүршэл элитээр харуулна. Нүхэр Жалсановагай харадаг «Декада» гэжэ зургаадахяа тугаллаад ябаhан үнеэниинь жэлэй 296 үдэр соо 3.993 килограмм hү үгөө. hүнэйнь тоhолиг 4,1 процент болоно. Мүн тэндэхи hаалишан Д. Будажаповагай «Бойкая» гэжэ үнеэн жэлэй 317 үдэртэ 4040 килограмм, 3,8 процент тоhолигтой hү үгэнэ. Тэрэшэлэн Эрхирэгэй совхозой үүлтэртэ фермын «Чумиза» гэжэ үнеэн жэлэй 287 үдэртэ 3986 килограмм, 4,2 процент тоhолигтой hү үгэhэн байна.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлээд, hайнаар харууhалаад байбал, үүлтэртэ фермэнүүдэй үнеэн бүриhөө жэлдээ дунда зэргээр 3500—3700 килограмм hү hааха арга боломжо гүйсэд бии. Юуб гэхэдэ, хэдэн жэлэй саада тээ үбэлдөө малдаа эрхим шанартай силос, талха тарианай зүйл hайса эдюулжэ, зундаа hайн бэлшээридэ байлгаад, үшөө нэмэлтэ ногоон тэжээл үгэлсэжэ, Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой hаалишад П. Жалсанова, Д. Будажапова болон бусад үнеэн бүриhөө жэлдээ 5000—5200 килограмм хүрэтэр hү hаадаг hэн. Харин бүхы фермээрээ үнеэн бүриин 4000 килограмм hү абадаг бэлэй.

ТИИХЭДЭЭ бидэ мүнөө үнеэдэйнгээ hү шэмые дээшэлүүлхэ арга боломжые хэрэглэжэ шаданагүй гээшэбди. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, үүлтэртэ малые үбhэ тэжээлээр hайн хангаха гээшэ даб дээрэ племенной хүдэлмэриин гол юумэнь болоно. Тиимэhээ фермэ бүхэндэ тусхай газар таhалжа үгөөд, тэжээлэй ургамалнуудые таридаг болохо шухала.

Гадна, мүнөө үүлтэртэ малай фермэнүүдтэ hаалишан бүхэндэ 18—20 үнеэд даалгагдана. Үшөө тэдэмнай малайнгаа үбhэ тэжээл өөhэдөө зөөжэ, хашаа хорёогоо сэбэрлэнэ. Тиимэhээ тэдэнэртэ үнеэдээ hайнаар, зоотехническэ заабариин ёhоор hааха туха хабань болоногүй ха юм. Энэмнай яашье тааруугүй. Харин ядахын сагта хашаа хорёо сэбэрлэхэ хүдэлмэриие малшадтань даалгаад, hаалишан бүхэнэй 14-hөө олон бэшэ үнеэдые харуулаал hаа дээрэ гэжэ hанагдана.

Малай үүлтэр hайжаруулхын тула нарай малые багаhаань хойшо зүбөөр харууhалха хэрэгтэй. Гэбэшье, энээндэ анхарал табигданагүй. hү эдижэ байhан, мүн бүдүүн тэжээлдэ ороhоншье туталнуудта холимол тэжээл мүртэй эдюулэгдэнэгүй. Тиимэhээ яhала hайн үүлтэрэй тугал аад, шэгнүүрэй ёhоор нэмээдэггүй, бэеэрээ хоёрдохи класташье хүрэдэггүй, саашадаашье ёhоор томо болоногүй.

Адууhа малайнгаа үүлтэр түргэн hайжаруулха, ашаг шэмынь дээшэлүүлхэ гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, малшадай зайлашагүй шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

А. БАЛДАЕВ,
Гүрэнэй племстанциин главна зоотехник.

Федор Михайлович Мироновой даадаг бага комплек[...] бригада Худанай леспромхозой түрүүшүүлэй нэгэн юм. [...] хэр Миронов өөрөө «Дружба» хюрөөгэй мотористаар аж[...] лаха зуураа, hара бүриингөө даалгабари үлүүлэн д[...] гэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ Ф. М. Миронов.

Б. БУДАЕВАЙ фото.

КОММУНИСТЫН ҮГЭ

Үүдэ татажа, орон гэhээнь:

— Аhаа, нүхэр Таракановскийн!..

—утаар татан, одоол тудалдаабиин, шамтайл бололдоод hалахаб гэhэндэл, колхозой түрүүлэгшэ сад-няд буужа, кабинедээр дүүрэн хүнүүдтэ хандана:—Энэл хүнhөө hурагты: юундэ малнай хооhодошоод, хохи хабар дунда хорёо хаажа, альгаа тодоод, айлаар ябажа байха болообибди гэжэ.

Газаагаа тэбэришье үбhэгүй болоhон малшад правлени руу харгылжа, хажуугаар мүн үбhэ, hолоомо бэдэржэ, холын замда гараха болоходоо шофёрнууд, зөөбэришэд гэдэргээ таталдажа, түрүүлэгшэ аргагүй сухалтай. Энэ үедэнь луговод үбгэн орожо ерээд, дайралдашоо ха юм.

Хүнүүдшье үсөөрбэ.

—Би танда хэрэгтэй ерэhэн хүм.

— Ямар?...

— Трактор, машинаар ямар гээшэбибди гэжэ. Шэбхээ гаргаха, тарааха сагнай болоо. Тошон халяажал байнаб. Хүдэлмэри хүшэ хүрэгдэхэгүй болоод, хүнүүдые нэмэжэ...

— Үгы, нэмэжэ табиха хүн үгы. Тракторшье, машиншье үгы. Хаража, мэдэжэ байна хаямта: машинануудаа үбhэ, hолоомодо ябуулжа байхыемнай, тракторнууд заhабарида.

Урданшье иигэжэл «үгыгөөр» садхаад гаргадаг байhыень, тугаарай хэлүүлжэ, улайжа, сайжа байhанаа hанахадаа үбгэнэй «муунь хүдэлдэжэ».

—«Үгы юумэн—үхэрhөө хашан» гэдэг, урданшье «үгырөөд» лэ байдаг hэнта. Теэд тугаарай яахадаа намда ганирба, ганай бууба гээшэбта, нүхэр түрүүлэгшэ? Иигээд лэ ажалыемнай хойшо татадагыетнай сэхэ хэлэхэ гээд, залуушуулай дунда бэеэ барибаб. Тэрэгүй hаа...

Столоо шаахаhаа наашаа юумэн дахин захалшаба. Үбгэн луговодшье хэдэн жэлэй hанажа бодожо ябаhан юумэнүүдээ — «улайха нюурта далдагүй» — хэлэжэл мэдэбэ. Теэд колхозой түрүүлэгшэ Михаил Алексеевич боогдоhоор боогдожо, байhаар байтараа Сергей Федоровичой хэлэhэн юумэнүүдые дууhан зүбшөөхэ, зэмээ мэдэрхэ хэбэртэй болоно. Үнэндөө, сабшалан hайжаруулгада анхарал табидаггүй байгаа бшуу. Тиин, эб зүбтөө орожо хөөрэлдэн гэхэдээ, сабшалангуудые захаhаань үтэгжүүлхэ, хур шэбхэ онгилжо байгаад, үтэгжүүлгэ гээшые мянга-мянган тонноорнь зөөхэ, hубаг ханаабуудые татажа, сабшалангуудые хоёрложо, гурбалжа байгаад уhалха гэхэ мэтээр, юрэдөө урдань үбгэнэй hанаан зүүдэндэ ороогүй түсэб-зорилгонуудые табилган болошобо. Үнгэржэ ерэхэдээ, Үшөөтэйн намаг гэжэ алдаршаhан, хэтын хэтэhээ, үеын үеhөө хэндээшье туhагүй хэбтэдэг байhан хэдэн зуун гектар хотогорые хатаажархихаяа забданад.

— Үгы, Сергей Федорович, шимнн нүхэр, Намагай хотогорые хатааха тухай ехэл hонин дурадхал оруулбаш,—гэжэ Михаил Алексеевич хэлэнэ. Тугаарай «нүхэр» гэжэ үгэтэйгөөр, нэрэ обогоороо, олоной тоодо хандалсажа байhан зон, халажа ерэхэдээ, аха захаяашье, тушаал зэргэеэшье мартажа, «ши»-дээ орошонхойнууд.—Зорижо ерэбэл, нүхэр, тэрэ намагыешни доро дарахал байхабди. Энэ минии коммунистын үгэ. Саг лэ үгэ, саг лэ хэрэгтэй... Зүб даа! Мүнгэ зөөреэр, машина, техникээр гүрэнэй туhалаа hаань, хоёр-гурбан жэл соо хатаажархиhан, нэмэжэ хэдэн зуун гектар тариалан, сабшалантай болошоhон байхабди. Тэрэшни, нүхэр, хэдэхэн жэл соо гаргашаяа харюулаад, «Алтан актымнай» дэбтэр соо алтан шара шэнгисын поли, али уhалууриин сабшалан гэжэ аржытар бэшэгдэхэл! Гараа үг, Сергей Федорович!—хоёр нүхэдэй hархагашалдахашье гээшэнь аргагүй. Михаил Алексеевичэй нюдөө сабшалхань бүришье түргэдэшэнхэй.

— Зүб, танай, правлениин зүгhөө дэмжэлгэ, туhаламжын байбал, бишье хуушан сабшалангуудайнгаа гектар бүриин хори-гушан центнер үбhэ хуряадаг болохоб, hүүлдэ шэнэ сабшалан шэлдэг ургасатай болгохоб гэжэ үгөө үгэнэб. Энэ минии, коммунистын үгэ. Гараа барисалдажархия,—гэжэ үбгэн баhал гараа hарбайна.

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлени соо болоhон иимэ хөөрэлдөөнhөө хойшо эгсэ гурбан жэл болохоёо байна.

Колхозой түрүүлэгшэ Михаил Алексеевич Якимов хии талаар үгэеэ хаядаггүй, хэлэhэндээ хүрэдэг хүн байшоо. Хөөрэлдөөнэй hүүлээр уданшьегүй трактор, машинанууд сабшалангууд дээрэ гаража, шэбхэ зөөлгэ, тараалган захалаа hэн. Ондоо ажалда ороходоошье, Михаил Алексеевич тэрэниие халажа абаhан нүхэртөө холын хараатайгаар захалhан хүдэлмэри тухайгаа hайса захиhан. Шэнэ түрүүлэгшэ Николай Николаевич Щербаков сабшалан hайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо шухала анхаралаа хандуулха байба. Тингэжэ урдань гектарай арбаад бухалай эрин-тарин hуудаг сабшалангуудта мүнөө гуша-дүшэн бухал аржытар табигдадаг болоо.

Үшөөтэйн зоной үе наhаараа hанаха Намагай бута болдог, уhа шалбааг байhан хотогорто газарай гэдэмсээр хүсэ ехэтэ трактор, машинануудай хүнхинөөн таhархаяа болёо. Урдань эндэхи зоной hанаа зүүдэндээшье оруулашагүй асари ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Ганса гол ханааб малталгада хэды ехэ дэгнүүл, элhэ шорой гаргагдаа гээшэб. Тэрэ ханааб дүрбэн километр утатай, үргэниинь арбан метр. Зосоонь ороhон хүнэй hар байжа хүрэшэгүй гүнзэгы. Эндэхид энэ намагhаа даб дээрэ 200—250 гектар газарыень «мулта татажа» абаха зорилготой. Нёдондо гол ханааб татагдаад, 250 гектарай бута тэгшэлэгдээ. Тайргадаhан, тэгшэлэгдэhэн бутануудай дэгнүүл мүнөө хабар, зундаа борнойлогдожо, үлтэр татагдажа, олон жэлэй ногоо тарижархихада, ойрын жэлнүүдтэ «дээрээ ахагүй» уhалуурийн сабшалан болоод байха.

Энэ ехэшье, хойшо хоншодоо тон ехэ аша үрэтэй хүдэлмэридэнь колхоздо гүрэн туhална. КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр, гүрэн хэгдэhэн гаргашын хахад хубиие хорин жэлэй үнгэрhэнэй hүүлээр мүн лэ хорин жэлэй болзор соо түлэжэ дүүргэхэ договортойгоор хэжэ байнхай. Гаргашын хахад хуби оройдоо хаягдаха.

Газарай хүрэхэдэ зогсоогдоhон хүдэлмэри мүнөө хабартаа баhал захалжа, Намагай хотогорто хүсэ ехэтэй трактор, машинануудай, экскаваторнуудай хүнхинэлдэхэ, харшалдаха саг ойртожо байна. Энэ хүдэлмэриин захалхада, холо саагуур уhа гаргажа, сабшалан шэбхэлжэ ябаhан нюргаар үндэришэг нэгэ үбгэжөөлэй шэхэндэ ямар нэгэн hүр жабхаланта хүгжэмэй зэдэлжэ байhандал үзэгдэдэг. Заримдаа, хүрзэеэ тулаhан зандаа намагай хотогор руу шэртээд, бодолгото болон, зогсошохо. Ингэжэ байхадаа магад хэдэхэн жэлэй үнгэрхэдэ энэ талаар ябган хүнэй бүтэмэ ногооной долгилжо, миралзажа байхыень нюдэндөө хаража, сэдьхэлээ баясуулжа байгаа аалам.

Энэ хөөрөөтэй, зугаатай үбгэжөөлнай гурбан жэлэй саана колхозой түрүүлэгшэтэй сад-няд гэлдээд, hүүлдэжэ ерэхэдээ, гар гараа барилсажа, үгэ хүүрээ үгэлсэжэ, абалсажа тараhан луговод Сергей Федорович Таракановский бэеэрээ. Хүрзын эшэдэ тахаташаhан альганuудыеньшье харахада, ажалша хүн гэжэ тухайлхаар. Ажалша хүнэй ама гараhан, тэрэ саанаhаа коммунистын нэрэhээ үгтэhэн үгэ хүндэтэй. Хэлэhэн үгэдөө хүрэхын тулада үбгэжөөл эдэ жэлнүүдтэ «борьбоёо бохид гэнгүй» ажаллаашье, хамаг шадал, дүй дүршэлөө үбhэ ногооной ургаса дээшэлүүлгэдэ зорюулаашье. Хэhэн, оролдоhон ажалынь аша үрээ харюулhаар үнинэй. Үнгэрэгшэ жэл 50 гектар сабшалан дээрэhээ гектарай 24-өөд центнер үбhэ хуряаха уялгатай байhан аад, 28,4 центнер хуряагаа. Энэ сабшаланhаа гадуур малшадта даалгагдаhан 100 гектар сабшалан хоёрложо байгаад уhалhаниинь, баhал үбдэгтэ хүрэмэ ногоон ургаа. Гектарай 17-гоод центнер үбhэн хуряагдаhан байна.

Энэ амжалта хайшан гээд туйлагдааб?

Суг хүдэлдэг Петр Сизых нүхэртэеэ хамта Сергей Федорович, халуун намарhаа захалаад, ерэхэ ургасадаа бэлэдхэжэ захалдаг. Аргал шэбхэ горитойгоор суглуулжа абаад, бүхэли үбэлдөө тошон халяана. Тингээд хабар аргал шэбхээ богонихон болзорто трактор, машинаар зөөжэ, сабшалангууд дээрээ тараамсаараа, дары сагтань бутаргаад, удаарууланггүй уhална. Наг шэбхые бутаргаад, хатаатарнь хэбтүүлжэ уhалаа hаа, шанараа гээдэг гэжэ хуушанай луговод дүй дүршэл дээрэhээ ойлгонхой. Юуб гэхэдэ, ногооной ургасада шухала хэрэгтэй шэбхын аммиак гэдэгынь хатажа, газартаа оронгүй, агаарта тунашаха бшуу. Нёдондо 20 гектар дээрэ га бүриин 20 гаран тонно шэбхэ гаргажа, тракторaар бутаргуулaмсаараа, уhалжархёо hэн. Тингэhэниинь үдхэн сэй мэтэ хүри улаан уhан газарай хүрьhэн руу шэнгэжэ, үбhэ ногоон нэгэ жэгдэ гаража захалаад, хүнэй сээжэдэ хүрэмэ үндэрөөр, үдхэнөөршье ургаа hэн. Мүнөө жэл мүн лэ 20 гектар дээрэ үтэг хэхэ зорилготой.

Эндэхи луговодуудай хүдэлмэриин үшөө нэгэ hайшаалтай талые онсолон тэмдэглэлтэй. Шэбхэ зөөхэ, тараaха, бутаргажа газарай хүрьhэн руу оруулха хүдэлмэри булта онhон аргаар хэгдэнэ. Энээнэй ашаар центнер үбhэнэй өөрын үнэ сэн тон бага. Дунда зэргыень абахада, гараар, морёор хэгдэдэг ажалда түхэриг түлэгдэдэг байhан hаа, мүнөө 25 мүнгэндэнь оруулагдаа.

Шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проект дотор «—хүсэ ба зөөри багаар гаргажа, тэжээл ехээр абаха, тингэhэнэй үндэhөөр сабшалангай талмаин гектар бүридэ тэжээлэй ургамалнуудые ехээр ургуулха» гэжэ онсолон заагдана. Энэ тон зүб. Хуушанайхяараа мори тэргээр, хүрзөөр юумэнэй урда орогдохогүй. Сабшалан үтэгжүүлхэ, hубаг ханаабуудые татаха, ургасыень хуряаха хүдэлмэриие машина, техникын хүсөөр, саг сагтань хэдэг болохо хэрэгтэй.

Газар тариалан элдүүрилгын машина, зэр зэмсэгүүд элбэг аад, сабшалан дээрэ хүдэлхэ, тэжээл бэлэдхэлдэ хэрэглэгдэхэ таарамжатай техникэ промышленностьмнай хомороор гаргана гэжэ луговод халаглана. Жэшээлхэдэ, жэжэ hубаг татаха анзаhан үгы. Байхадаашье, колхоз, совхозуудта хомор «С-80» трактораар зүдхүүлхэ томо анзаhанууд бии. Харин тиихэдэ ой модоной ажахыда «ДТ-54» тракторта шагтагалагдадаг, hубаг татахада аргагүй таарамжатай, хүнгэншэг анзаhанууд бии. Аймагай лесничествэhээ иимэ анзаhануудыень эрижэ, нёдондо эндэхид жэжэ hубагуудые олоор татаhан. Иимэ анзаhаар намаг газарташье hубаг татахаар. Саашадаа хүдөө ажахын машина бүтээдэг заводууд иимэ анзаhануудые олоор гаргадаг болоо hаань, hайн байгаа.

«РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн нүхэр Таракановский мүнөө жэл нёдондонойхиhоо үшөө үлүү ургаса ургуулха уялга абанхай. Хэлэhэн үгэдөө хүрэдэг коммунист үбгэн мүнөө жэл баhал баян ургаса хуряахань лабтай. Тингэхэ арга боломжотойшье. Нёдондонойхиhоо үшөө ехэ тошон халяагдаа, hайрам гаргагдаhаар. Мэнэ hаядаа трактораар шэбхэ зөөгдэжэ захалхань.

Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ хэhэн хүдэлмэреэ омогтойгоор дурдаха зуураа, суута луговод ерэхэ табан жэл соо хэхэ, бүтээхэ зорилгонууд тухайгаа сэдьхэлээ ханан хөөрэнэ. Тиигэхэдээ тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриин гүйсэдөөр онhожоруулагдаха байhандань этигэнэ.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛЖЭ ГАРААШАД

Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитет болон «Забайкаллес» комбинат модо бэлэдхэлэй пунктнууд, мастерска участогуудай хоорондохи социалис мүрысөөнэй январь hарын дүн согсолон гаргаа.

Байгалай леспромхозой Котокель пунктын модо бэлэдхэгшэ жэлэй түрүүшын hара соо эршэмтэй шангаар ажаллажа, мүрысөөндэ түрүүлбэ. Партиин XXIII съездын хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаhан тус пунктын модошод модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ январь hарынгаа түсэбые 132 процент дүүргээ. 2000 кубометр модо даабариhаа гадуур бэлэдхээ. Хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаhанhаа 35 кубометрээр үлүү ехэ болоо гэхэ гү, али модошон бүхэн 175 кубометр модо hара соо бэлдэhэн байна.

Түрүү hууридa гараhан пунктын модошодто дамжуулгын Улаан туг 100 түхэригэй 1-дэхи мүнгэн шантайгаар барюулагдаа.

Хоёрдохи мүнгэн шанда Итанцын леспромхозой Кика пунктын коллектив хүртэбэ. Итанцын леспромхозой Эрхирэгэй пунктын модошод 3-дахи мүнгэн шан абаба.

Съездын урда тээхи социалис мүрысөөндэ мастер Коноваловай участок түрүүлжэ гараа. Хандагатайн леспромхозой энэ участок бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, дамжуулгын Улаан туг, 1-дэхи мүнгэн шан абаха болоо.

Баргажанай леспромхозой нүхэр Козулинай, Худанай леспромхозой нүхэр Нагаевай даадаг участогайхид хоёрдохи hуури эзэлжэ, мүнгэн шанда хүртэбэд.

Итанцын леспромхозой мастер нүхэр Неверкеев, Байгалай леспромхозой мастер нүхэр Рудевич гэгшэдэй даадаг участогуудай модошодто 3-дахи мүнгэн шан үгтэбэ.

Н. ТЮРНЕВ.

Буряадай барилгын управлениин 2-дохи СМУ-гай Кара Ахадовай бригада партиин XXIII съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөө барилгашадай бригадануудай дунда эмхидхэхэ үүсхэл гаргаа hэн. Тиихэдээ тус бригадын гэшүүд арбан хоногой даабари долоон хоног соо дүүргэхэ, канализаци hайнаар бариха гэhэн уялга абаhан байха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадые даагша, коммунис ажалай ударник Кара Ахадов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭ[...]

ХҮСЭНДЭНЬ ХҮРГЭГДӨӨГҮЙ ШУХАЛА АСУУДАЛ

КОММУНИС партимнай XXIII съездын нээгдэхэ үдэр улам ойртожо, байна. Түүхэтэ энэ үдэрэй дүтэлхэ тудам арад түмэнэймнай ажалай болон политическэ дэбжэлтэ бүри ехээр бадарна. 1966—1970 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проектын хэблэлдэ толилогдоходо бүхы совет арад Эхэ оронойнгоо гайхамшагта илалта, гэрэлтэ ерээдүйн түлөө омогорхол баяраар халина. Шэнэ табан жэл соо түрэл оронойнгоо ажахын хүгжэлтын хараа замуудые, тоо, баримтануудые коммунистнууд, бүхы ажалшад тон халуунаар хүлеэн абаад, анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэжэ, өөhэдынгөө тодорхой дурадхал, hанамжануудые оруулна.

Съездын урда тээхи социалис мүрысөөнэй ябаса тухай үргэнөөр мэдээсэхэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулха, эмхидхэхэ талаар аймагай газетэнүүд яhала анхаралтайгаар хандана. Тиибэшье бүгэдэ газетэнүүд жэгдэ hайнаар энэ шухала асуудалые тайлбарилна гэхын аргагүй.

Шэнэ жэлhээ хойшо гараhан «Баргажанай үнэн» газетын номернуудые харахада, бүхыдөө аймагай колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай гү, али онсо нэгэ коллективэй абаhан социалис уялганууд, мүрысөөнэй гуримууд яhала олоор толилогдодог. Республика дээрэ абтаhан зарим социалис уялганууд, мүрысөөнэй гуримууд тус газетын хуудаhанда мүн лэ шударгыханаар буулгагдаадхидаг. Богонёор хэлэхэдэ, «Баргажанай үнэн» уншагшадаа социалис мүрысөөнэй уялга, гурим дүримүүдтэй танилсуулха талаар дутамаггүй. Теэд социалис уялга зохёохо, баталан абаха, тунхаглаха гээшэ үргэн ниитэ ажалшадай хүсэhэн, зориhон хэрэгэй миил эхиниинь хаям. Мүрысөөнэй гол удха шанарынь бүтэhэн ажалай, бэелүүлэгдэhэн зорилгын хэмжээгээр сэгнэгдэдэг байна.

Энэ талаhаань абажа харахада, газетэ өөрынгөө хуудаhануудта дэлгэрэнгыгээр тунхагладаг социалис уялгануудай хайшан гэжэ бэелүүлэгдэжэ байhан, хэнэй, али коллективэй хэлэhэн үгэдөө хэр зэргэ хүрэжэ ябаhан тухай тон үсөөнөөр аад, халирхайгаар бэшэнэ.

«Баргажанай үнэнэй» шэнэ жэлэй түрүүшын номернуудта аймагай үнгэрhэн оной ажалай дүн, урдахи зорилгонууд тушаа толилогдоhон хоёр түрүү бэшэгүүд соо партиин съездын хүндэлэлдэ дэлгэржэ байhан социалис мүрысөөн тухай хэдыхэн лэ юрэнхы үгэнүүдые уншанабди. Эли тодоор барлаhан, съездын урдахи социалис мүрысөөниие онсолон харуулhан юрэнхы гаршагууд (рубриканууд) саашанхи номернуудта юрэ харагданагүй. «КПСС-эй XXIII съездые угтуулан» гэhэн жэжэхэн гаршаг газетын али нэгэ буланда хааяахана үзэгдэхэдөөшье, богонихонууд аад, хуурай, hэбхи мэдээсэлнүүдээр дүүрэшэнэ. Гэхэтэй хамта социалис мүрысөөндэ hайн амжалта туйлажа, эрхим жэшээ харуулжа ябаhан коллективүүд, түрүүшүүл Баргажанай аймагта яhала олон. Суута хонишон Шалсама Цыремпиловае бүхы республика соо хэн мэдэхэгүйб? Аймаг соогоо бүгэдэнhөө түрүүлhэн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Е. Содномова, Баргажанай совхозой тракторист М. Кокорин, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Л. Иванова, загаhа барилгын «Забайкалец» колхозой бригадир В. Седунов, «Бурятцелинстройн» СМУ-гай модошо дархан В. Шадрин болон олон тоото түрүүшүүл социалис мүрысөөндэ ахижа ябанад. Харин тэдэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые эли тодоор тайлбарилhан дэлгэрэнгы корреспонденци, статьянууд, ажалша мэргэн зоной хүсэл зориг, hай hайхан зан абариие уран зохидоор харуулhан зураглал, очеркнууд «Баргажанай үнэндэ» байгша оной эхинhээ хойшо огто толилогдоогүй.

Социалис мүрысөөнэй дэлисэ ехэтэйгээр, аша үрэ hайнтайгаар ябуулагдаха шухала арга нүхэсэлынь партийна, профсоюзна болон бусад ниитэ организацинуудай ударидалгаhаа, эмхидхэлэй хүдэлмэриhөө болохо юм гэжэ «Баргажанай үнэн» өөрөө нэгэнтэ бэшэ идхадаг, бэшэдэг. Тиибэшье ямар эхин партийна организаци хаана, хэр зэргээр ажалшадай эдэбхи үүсхэлые дэмжэн бадаруулнаб, социалис мүрысөөнэй ябасые хайшан гэжэ ударидана, эмхидхэнэб гэжэ согсологдоногүй. Халирхайгаар, ёhо тэдыгэ ажалшадай мүрысөөндэ хандадаг эмхи зургаануудай, ниитын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд эндэ тэндэ үзэгдэнэ гэжэ юрэнхыгөөр тэмдэглээд, газетэ тэдэн тушаа [...] шье хурса дэлгэрэнгы шүүм[...] hүүлэй үедэ гаргаагүй. По[...] ческэ тон ехэ удха шана[...] асуудалда — түрэл партии[...] съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэ[...] циалис мүрысөөнэй ябасые [...] нөөр тунхаглаха хэрэгтэ хар[...] салга багатайгаар хандана[...] нимэнүүд дутагдалнууд үзэгд[...]

Баргажанай аймагай аж[...] илангаяа хүдөө ажалайнь үйл[...] ри hүүлэй жэлнүүдтэ өөдөө [...] гаагүй, зарим юумэнүүдээр ү[...] гаа ороhон байна. Эндэ сагай [...] рил, ган гасуур hэхэ [...] бэрхэшээлнүүд хойшо [...] гэбэшье, гээгдэлтэ ябал[...] гол үндэhэниинь ажалай эмхи[...] лэй hула дээрэhээ, ажахы бүх[...] бии байгаа, доторой баян арга [...] ломжонуудай мууса хэрэглэгд[...] ушарhаа болоо гэжэ газета ун[...] шадтаа тайлбарилна. Тиин [...] табан жэлэй түрүүшын [...] хараалhан түсэб, абаhан соци[...] уялгануудые дүүргэхэ хүсэ ш[...] арга боломжо манда дүүрэн [...] Энэниие юун гэршэлнэб тэх[...] түрүү ажахынуудай бо[...] жэшээ, бэрхэ бэрхэ малшад[...] ряашадаймнай баян дүй дүр[...] эли тодоор баримтална гэжэ [...] тэ, үнгэрhэн жэлэй ажала[...] тушаа байгша оной эхинhээ х[...] бэшэхэдээ, оло дахин дурд[...] байна. Тингэжэ аймагайнгаа [...] хын байдалтай, урдахи зори[...] тойнь үргэн уншагшадаа [...] танилсуулжа, зүб шэглэл аб[...] аад, «Баргажанай үнэнэй» [...] саашадаа тэрэнээ үргэлжэлүү[...] хүсэндэнь хүргэхые хүсэд [...] наар оролдоогүйнь гэмшэл[...] Аймагай, коллективэй урда та[...] даhан хараа зорилго, социа[...] уялгануудые үргэнөөр тунхагл[...] ойлгуулха гээшэ ехэ хүдэлмэ[...] миин эхин мүн. Харин социа[...] уялгын бодото дүүргэлтэ, мүр[...] сөөнэй аша үрэ эмхидхэлэй г[...] тойхон хүдэлмэриhөө, арад зо[...] шэн табьяата ажалай хүсэл [...] долгоhоо дулдыдадаг ха юм. [...] талаар редакциин хүдэлмэри[...] шэд газетынгаа эмхидхэхы [...] эрид дээшэлүүлжэ КПСС-эй X[...] съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр [...] таха гэhэн аймагайнгаа ажа[...] арадай хүсэл зорилгые хүсэл[...] хэ хэрэгтэ халуун дэмжэлгэ, т[...] той туhаламжа үзүүлхэ зорга[...]

ХҮНДЭТЭЙ АЙЛШАД

Үбэлэй хүйтэндэ малшадта илангаяа бэрхэшээлтэй байдаг. Эдэ бэрхэшээлнүүдые дабахын тула малшад бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө элсүүлдэг гээшэ. Энээниие малшадай үхибүүд hайса ойлгодог, шадал соогоо туhалдагшье байна. Тиимэhээ Зэдын аймагай Алцагай найман жэлэй hургуулиин ахалагша классуудай hурагшад малшадай хүдэлмэридэ туhалхаяа оролдодог юм.

hаяхан энэ hургуулиин 7-дохи классай hурагшад багша С. Н. Найдановай хүтэлбэри доро Хотогорой hаалиин гүүртэдэ ошожо, хорёо хашаань сэбэрлэлсээ, түлеэ уhыень хамhалсаа. Энэ хүдэлмэридэ hурагшад Байдукова, Шаралдаева, Доржиева, Норбоева, Сабсаева болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсаба.

Гүүртэдэ «Дайшалхы хуудаhан», «Сахилгаан» газетэнүүд гаргагдаа.

Гүүртын hаалишад, мал идуулагшад эдир залуушуулда баясхалан хүргөө. hаядаа малшадта туhалхаяа 6-дахи, 5-дахи классуудай hурагшад гарахань. Тэдэнэр тугалшадай, бярууншадай гүүртэнүүдтэ ошохо юм.

Февралиин 5-най үдэшэ Армаг тосхоной хүдөөгэй клубта малшад, механизаторнууд олоороо сугларанхай. Эндэ Алцагай hургуулиин комсомолшууд hонирхолтой концерт табихаяа ерэhэн байна.

Хүшэгын нээгдэхэтэй с[...] ирагуу hайхан ород, бу[...] монгол арадуудай хани [...] рисаан тухай дуунууд [...] рагшадай сэдьхэлые хүдө[...]

Алцагай hургуулиин ком[...] молшууд эдэ үдэрнүүдтэ са[...] агитпоходто гаража, отделени[...] гээ гүүртэ, отаранууд дээ[...] ябаба. Энэ агитпоходынь КП[...] эй XXIII с'ездэдэ зорюулагдана[...] Комсомолшууд малшадай д[...] ойлгуулламжын хүдэлмэри [...] хынгаа хажуугаар, ажал хүд[...] мэридэнь туhалалсаха, ХХ[...] с'ездын Директивэнүүдэй про[...] тые эдэнэр малшадта унш[...] үгэхэ, хөөрэлдөө хэхэ.

Б. ЧАГДУРОВ,
манай штатнабэшэ кор[...]

УЛААН-ҮДЫН 300 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Буряадаймнай ниислэл—Улаан-Үдэ хото ехэ намтартай. Түүхынь урагжа эхилһээр 300 жэл гүйсэхэнь. Энэ дурасхаалта ойе Буряад республикымнай бүхы зон һайндэрөөр тэмдэглэхэ байна.

Улаан-Үдэ хото, Сибириин бусад хотонуудтал адли, Үдэ голой адаг... байгуулагдаһан гэр байрын модон зэмбээ... эхилһэн. Тус... байгуулагдаһаниинь... десятник Осип Васильевай... воеводо Василий Елизаров... Голохвостов гэгшэдэй 1666 оной сентябриин 30-да эльгээһэн... элирнэ. Тэндэ «...сэрэгэй... бусад түрэлтэд отог зоной... Удэ голой адагта... гэжэ бэшэгдэһэн.

...Үдын зэмьеэгэй саашадаа үргэжэ, хото болотороо хүгжэхэ ябадалда Хитад, Монгол оронуудтай ...син худалдаа наймаа хэхэдэ ...рамжатай зохид харгын бэлшэр ...оэ байгуулагдаһаниинь аятай ...ожо үгэһэн байха юм.

Хуушан Дээдэ-Үдэ буряад хүн ...ой албанай зэмьеэһээ эхилээд, ...рог, хото болотороо үни удаан ...асаа соо, удаан, аалнар ургажа ...һэн юм. Совет засагай тогтохо... урда тээ тус хотодо өөдэгүй, ...архэй гар үйлэдбэриин миил ...ба гаран предприяти, жэлдээ ...й гэжэ 150 мянга шахуу түхэ...эй продукци гаргадаг байһан. ...13 ондо Дээдэ-Үдэ 16612 хүн ...той, ехэнхидээ ганса дабхар ...15 гэр байшантай һэн.

...абайкалида совет засагай бай...лагдаһанай, илангаяа Буряадай ...ономито Совет Социалис Рес...блика тогтоһоной һүүлээр, ...аан-Үдэ айхабтар ехээр хүгжэжэ ...алаа.

Мүнөө Буряадаймнай ниислэл ...аан-Үдэ хото өөрынгөө 300 жэ...ой ойе угтажа байхадаа, Зүүн Си...риин промышленностиин, захир...ай, соёл культурын томохон ...мантан томо заводууд, болон ...рикануудтай, ажалшадай, ажа...далай, соёлой, албан зургаануу...й олон гэр барилгатай, сэлюун ...амжа, талмайнуудтай болонхой, ...шадаа хүгжэлтын замаар улам ...гэн дабшажа байна.

...үсэбтэ долоон жэлэй туршада ...д соо промышленна олон шэнэ ...приятинууд байгуулагдаа, хуу-

ТҮҮХЭТЭ ҺАЙНДЭРӨӨ ТҮГЭС БАЯРААР УГТАЯ

шануудынь үргэдхэгдөө. Энэ үе соо городой промышленностьда шэнэ оньһото 5 мянган түхеэрэлгэ тодхогдоо, хуушан байһан 1800 түхеэрэлгэнүүд шэнэдхэгдөө. Энээнэй ашаар мүнөө 1958 ондохитой сасуулхада, валова продукци гаргалгын хэмжээн хоёр дахин ехэ болоо. Ажалшадай ажаһуудал, худалдаа наймаанай хангамжа урдаһаа жэшээлэшэгүй ехээр үргэдхэгдөө. Гансахан 1965 он дотор 75,5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдажа, хоёр мянга гаран бүлэ айл шэнэ байрада оронхой.

Мүнөө хоёр зуун хори мянган хүн зонтой Улаан-Үдэ хотомнай өөрынгөө баяртай ойе ажал хүдэлмэриин амжалтаар, жабхаланта сэнгэлигээр угтахын түлөө бэлэдхэжэ байна.

Партиин Улаан-Үдын городской комитедэй бюрогой, ажалшадай депутадуудай городой Соведэй гүйсэдкомой хамтарһан заседани дээрэ түрэл хотынгоо 300 жэлэй ойдо бэлэдхэхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэжэ, энэ талаар хэгдэхэ ажалай хэмжээ ябуулгануудые хараалан баталһан байха юм.

Ойн һайндэрые байгша оной июлиин 10-най воскресениин үдэр ёһолон тэмдэглэжэ, үнгэргэхөөр тогтооһон байна.

Һайндэрые угтаха, үнгэргэхэ тушаа баталагдаһан түсэбэй ёһоор, хотын ажалшадай, гэр байрын барилга хэхэ, гудамжа талмайнуудые, парк, сэсэрлигүүдые болон олониитын сэнгэлгын газарнуудые шэнээр түхеэрхэ, заһабарилан, гоё һайханаар шэмэглэхэ, ниитын эдеэ хоолой худалдаа наймаанай предприятинуудые байгуулха, үргэдхэхэ талаар айхабтар олон шухала хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Эдэнэй зарим тэды онсо зүйлнүүдые доро тодорхойлхые хүсэнэб.

Ажалшадай гэр байрын талаар. Байгша оной түрүүшын хахадта барилгын эмхинүүд хото догор бүгэдэ 27 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые барижа, ашаглалгада оруулан, хэдэн зуугаад бүлэ айлнуудые шэнэ, бүрин түгэс түхеэрэлгэтэй һаруул һайхан байшангуудта нүүлгэн түбхинүүлхэ болоно. Энээнһээ гадна хотын Советскэ, Октябрьска районуудай гэр байрануудта уһанай сорго, арюун сэбэрэй канализаци табиха ажалые үргэлжэлүүлэн, энэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм.

Соёл гэгээрэлэй зургаануудай барилга, түхеэрэлгын талаар. Таба мянган хүнэй һууритай стадион баригдажа, ашаглалгада үгтэхэ. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ, «Динамо» стадионууд шэнэдхэгдэжэ заһабарилагдаха.

Хото городые болбосон түхэлтэй, гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн, уэмжэтэй болгохо талаар. Айл бүхэн гэр байрынгаа газаа дособохиие сэбэрлэхэ, һайндэрые һайхаар угтадаг заншалтай ха юм даа. Тиимэһээ ниислэл хотымнай ажалшад түрэл городоо болбосон түхэлтэй болгон гоёохо, шэмэглэхэ талаар угаа ехэ хүдэлмэри ябуулха болоно. Тусхайлбал, хото дотор 40 мянган модон, 3,5 миллион үнгэ бүриин сэсэгүүд таригдажа хараалагдана.

Хотын гудамжа, талмайнуудые заһабарилан, асфальт дэбдижэ сардаха, гэр байшангуудай нюур талые үнгэлэн будажа сагаадаха, гудамжануудта электрын гэрэлэй носохо шэнэ маягай сэбэр баханануудые һуулгаха болоно. Мүн хото доторхи олон эрье ганганууудтай газарнуудые тэгшэлэн заһаха, үбһэ ногоо, модо тариха, ногооруулха, бороо хурын уһанай урдаха хобоо, соргонууд табигдаха юм.

Эдэ бүгэдые хэжэ дүүргэхэ саг болзор угаа бага, хүдэлмэри ехэ, шахардуушаг болоод байна. Тиимэһээ түрэл городоо шэмэглэхэ, гоёохо хүдэлмэридэ хотынхид тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ушартай. Энэмнай гансахан эмхи зургаануудай бэшэ, харин олониитын, бүгэдэ хүн зоной хабаадалгатайгаар ябуулагдаха ажал гээшэ.

Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой болон арад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар һайндэрэй урда тээхи бэлэдхэлэй угаа ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха. Энэ үе соо мяханай комбинадай оршондо, Шишковко тосхондо, мүн Ербановай нэрэмжэтэ гудамжада эд бараанай, эдеэ хоолой шэнэ магазинууд нээгдэхэ юм. Мүн үрэ жэмэсэй станциин дэргэдэ столово, ЛВРЗ-гэй тосхондо кафе шэнээр түхеэржэ ашаглалгада үгтэхэ. Гадна олон тооной магазинууд, столово, ресторанууд һэльбэгдэн заһабарилагдажа, үргэдхэгдэхэ байна. Тиихэдэ худалдаа наймаанай шэнэ түрүү журам нэбтэрүүлэгдэжэ, олон магазинууд наймаалагшагүйгөөр ажаллаха, захилаа столнуудые эмхидхэн, ажалшадай захилаар хэрэгтэй юумэнь магазинуудһаа шууд гэртэнь абаашажа үгэдэг гүрим үргэдхэгдэхэ.

Нийтэ улас түрын, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин талаар. Ниислэл хотын 300 жэлэй ойн һайндэрые угтуулан городой предприяти, эмхи зургаанууд энэ асуудалаар өөһэдынгөө хэхэ ажалай хараа түсэбүүдые зохёохо ёһотой.

Байгша оной хоёрдохи квартал соо городой дээдэ һургуули, техникумүүд болон һургуулинуудта Улаан-Үдын үнгэрһэн түүхэ, мүнөөнэй хүгжэлтэ тухай асуудалаар тусхай үдэшэнүүд үнгэргэгдэхэ. Мүн июнь һарада Буряадай комплексно эрдэм шэнжэлэлгын институдай дэргэдэ хотын 300 жэлэй ойдо зорюулагдаһан научна конференци болохо юм.

«Улаан-Үдэ—Буряадай промышленностиин болон соёл культурын түб» гэһэн тусхай выставкэ эмхидхэгдэжэ, хотын һургуулинуудта клуб, соёлой байшан, улаан булан бүхэндэ табигдаха.

Ниислэл хотын 300 жэлэй ойдо зорюулагдан «Улаан-Үдын 300 жэлэй ой», «Улаан-Үдэ — индустриальна хото», «Улаан-Үдэ—Буряадай соёлой болон эрдэм наукын түб», «Түрэл хотын тобшо түүхэ» гэһэн номууд, мүн Улаан-Үдын түүхын талаар очеркнууд, рассказууд, фото-зурагуудай альбом хэблэгдэн гаргагдаха. Тиихэдэ ойн дурасхаалта значогууд, зурагтай открытка, элдэб жэжэ бэлэглэлэй зүйлнүүд хэгдэхэ байна.

Түрэл хотынгоо һайндэрые угтуулан «Улаан-Үдэ — Буряадай АССР-эй ниислэл» гэһэн телевидениин фильм гараха.

Ниислэл городоо магтаһан, сэдьхэл зүрхэнэй халуун үгэтэй һайхан дуунуудые зохёохо, тусхай конкурс соносхогдонхой. Энээндэ уран зохёолшод, хүгжэмшэд, уран һайханай бүлгэмэй хабаадагшад, залуу зохёолшод, дуушад эдэбхитэйгээр хабаадалсаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Эдэ зорилгонуудые эрхим һайнаар бэелүүлэн ниислэл хотынгоо 300 жэлэй ойн һайндэрые ажал хүдэлмэриин илалтаар, соггой баяртайгаар угтая.

С. ХАБАЛОВ,
Улаан-Үдэ городой ажалшадай депутадуудай Совсдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Драматург А. Салынскиин «Камешки на ладони» гэжэ зүжэг ород драмын театрай сценэ дээрэ ехэ амжалтатайгаар табигдажа байна. Хоёр һарын турша соо энэ зүжэгые хэдэн зуу мянган хүн хараба. Зураг дээрэ: энэ зүжэгэй нэгэ хэһэг. Иван Бесавкин (артист Г. Карпей) дайсанай ара талада тагнуулай һургуулида нүхэдтэеэ хамта ябана. В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

УРШАГТАЙ ЮУМЭН АРХИНҺАА

Үнгэрэгшэ оной август һарада Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй залуу хүдэлмэришэн Н. Ф. Шишигин ажалшадай соёлой ба амаралтын сэсэрлиг соо һогтуугаар орожо ерээд, тэндэ амаржа, сэнгэжэ ябаһан технолог К. гэгшые хутагаар хадхажа, хүндөөр шархатуулһан.

Энэ ушарта Шишигин халаа гансахан лэ К. гэгшые хутагалжа, тэрэнэй бэедэ гэмтэл үзүүлээ бэшэ, харин ниитын ёһо журам, ажалшадай энхэ амгалан байдал эбдэжэ, олониитэ общественные ябашые тоохогүй, тэдэниие хүндэлхэгүй байһанаа харуулба ха юм. Юуб гэхэдэ, тэрэ хулиган ажалшадай олоороо амардаг ниитын газарта тиимэ хоротой хэрэг үйлэдэбэ бшуу. Хүниие хутагалжа, бэедэнь хүндэ гэмтэл үзүүлһэнэйнтээ, хулиган ябуулгынгаа түлөө тэрэ хатуугаар хэһээгдээ.

Совет байгуулалта манай орон дотор гэмтэ ябадал гаргалгын социальна үндэһые эсэслэн усадхаа. Гэбэшье, гэмтэ ябадал үйлэдэдэг ушарнуудай үшөөл үзэгдэдэг дээрэһээ тэрэниие түрүүлдэг шалтагаан, эрхэ байдалые олохо, элирүүлхэ, талаар ажалшад һанаа бодолоо табидаг байха юм.

Теэд гэмтэ ябадал гаргагшадтай тэмсэхэ талаар манай республика дотор ябуулагдаһан сүүдэй ажал ябуулгые шэнжэжэ үзэхэдэ, бүхы гэмтэ хэрэг үүсхэлтын гол шалтагаануудай нэгэниинь—архиин һогтууһаа болоно. Энэ «хорото могой» хүн зоной ажабайдалда, үйлэдбэридэ нэбтэрэн орожо, айл бүлын хэрүүл, хүдэлмэреэ хаяха, ажалдаа голодоһо гаргаха зэргын хоротой, гэмтэ ябадал гаргалгын ташуур болоно үгэнэ.

Иимэ тобшолол олон тоото баримтануудаар баталагдана. Жэшээлхэдэ, гэмтэ хэрэг үүсхэлгэ, жэжэхэн хулиган аашануудшье сум архиин һогтууһаа эшэ үндэһэтэй байдаг. 1964—65 онуудта хүндэ гэмтэ хэрэг, жэжэ хулиган ааша гаргаһанай түлөө сүүдээр шиидхэгдэһэн бүхы хэрэгүүдэй 90 процент шахуунь архиин һогтуугаар гараһан.

Теэд хулиганууд тушаа тэсэмгэй, хайралхы үзэл баримталаашад үшөөл олон дайралдана. Тиимэшүүл хулигануудые сүүдлэхэгүй, харин урид шалан һануулгын хэмжээ абалгаар дүүргэхэ гэжэ дурадхадаг. «Эдэшни хүн ха юм. Һэшхэлынь хэзээшье байха юм бэшэ аал» гэжэ бододог хүнүүд үсөөн бэшэ.

Хулиганууд тушаа ниитын, захиргаанай, сүүдэй гэхэ зэргэ олон түрэлэй хэмжээнүүдые зохихо талаарнь абажа байха тон шухала.

Хүнүүдтэ, обществодо эсэргүү гэмтэ хэрэг үйлэдэгшэдые тэрэ бүхэндэнь сагаадхаад, «уршеөл» үзүүлээд байжа яашье болохогүй.

Нёдондо жэл Ф. С. Коробенков гэгшэ хэһээлтын хугасаа дүүргээд, түрмэһөө бусажа, Сэлэнгын аймагай Ново-Селенгинск тосхондо нютагжахаар ерэһэн. Нютагай засаг захиргаанай органууд тэрэнэй ажалда орохо, ажаһуудалдаа түбхинэхэ ябадалдань туһалалсаа. Теэд совет хүнэй ёһоор, үнэн сэхэ, түбхин һайнаар ажаллаха, ажаһууха ябадал тэрэниие үйдхартуулжа эхилээ. Тиигээд уданшьегүй архи уужа, ниитын журам эбдэжэ захалаа. Һүүлэй һүүлдэ тэндэхи нютагай Слепцов, Разуваев гэгшэдые хутагалжа, хүндөөр шархатуулаа.

Сүүд дээрэ хулиган Ф. С. Коробенковой хэрэгые хаража үзэхэдэ, тэрэ энээнһээ урид 4 дахин сүүдлүүлһэн байба. Һүүлшын удаа 8 жэлээр базалалтын хүдэлмэридэ ябахаар түрмэдэ һуугаад, табигдаһан байгаа.

Архи ууха, хулиган ааша гаргаха ябадалые ажабайдалдаа заншал болгоһон иимэ хүнэй гэмтэ хэрэгые сагаадхан, уршеөл хайра үзүүлжэ болохо аал? Үгы! Үнэн шударгы ажалшан бүхэн үгыл гэжэ зүбшөөхэ бэзэ.

Хорото хулиган Коробенковые 12 жэлээр эрхэ сүлөөень хаһажа, хатуу заршамта хаалтада һуулгахаар сүүдэй гаргаһан шиидхэбэриие тон зүб гэжэ үзэнэбди.

Баһа нэгэ бузар хулиган И. А. Бекетов. Тэрэ 1938 ондо түрэһэн. Миин 2 классай һургуулитай. Гэрлээдүй. Зэдын райпотребсоюзда ашаа зөөгшын ажалтай байһан. Урид хулиган ааша гаргаһанайнгаа түлөө хоёр дахин сүүдлүүлһэн. Хэһээлтынгээ хугасаа дүүргэжэ ерэһэнэйнгээ һүүлээр мүн лэ архи ууха, хулигантаха, ажалдаа ерэхэгүй ябадалаа үргэлжэлүүлбэ. Тиигэжэ 1965 оной декабрьда хэрэгынь арадай сүүдтэ үгтэжэ, дүрбэн жэлээр шиидхэгдээ.

Иимэ хулигануудые сүүдлэһэн тушаа тайлбарилалтагүй, ойлгосотой. Гэбэшье, хулиганууд дотор, уладай хэлсэдэгээр, «гэндэжэ, гэшхэсээ алдаһан» хүнүүд дайралдадаг. Тиимэ хүнүүд баһал архиин үнэртэйгөөр олониитын газарта журам ёһо эбдэхэ, хүн зониие хүндэлхэгүй, бүдүүлиг ябадал гаргажархидаг. Теэд түрүүшынхеэ, үнэхөөр, гэндэжэ хэгдэһэн байбални тэрэ ушарые олониитын ёһоор, нүхэрэй сүүдээр нүлөөлжэ болохо юм. Үгышье һаа, захиргаанай хэмжээ абажа болохо.

Хэрбээ жэжэ хулиган ааша гаргаһанайнгаа түлөө нэгэ жэлэй туршада хоёр удаа олониитын гү, али захиргаанай талаар хэмжээ абтагдаһан аад, гурбадахяа хулиган ябадал гаргахадаа, хуулиин ёһоор хэһээгдэхэ ушартай.

Архи уугаад, хулиган ябадал гаргагшадтай тэмсэхэ талаар Баргажанай аймагай Һүбэ, Бодон нютагуудай зон һайн үүсхэл гаргана. Тэндэ архяар дашуураад, наншалдаа үүсхэдэг, гэр бүлэ дотороо хэрүүл, хэлэ ама татадаг, ниитын журам эбдэгшэд тухай асуудалые нютагай хүн зоной хамтын суглаан дээрэ табижа хэлсэдэг болонхой. Һүбынхид архи уугаад хэрүүл наншалдаа гаргаһан С. Козулин, В. Козулин, Г. Печерин, И. Мельников, П. Поплевин гэгшэдые хамтынгаа суглаан дээрэ асаржа, шангаар шүүмжэлһэн. Мүн Бодоной ажалшад суглаан дээрээ Б. Буянтуев, А. Кожевин, Мисюркеев, А. Ларионов гэгшэдэй һамуу һалихай ябадалые зүбшэн хэлсэжэ, нютагайнгаа нэрэ түрые гутаажа байһаниень элирүүлэн, хойшодоо иимэ бузар ушарал гаргахагүйбди гэһэн үгэ шахааень абаһан байна. Нютагай ниитэ зоной аугһөө иигэжэ архишад—хулигануудтай эдэбхитэдэй тэмсэһэнэй үрэ дүн илангаяа үлэмжэ байна.

Архяар дашуурагшадтай тэмсэхэ гээшэ тон шухала. Хамаг муу үүсхэлэй эхин—архиин һогтуу ха юм.

Һогтуу хулиганда ямаршье һэшхэл байдаггүй. Тэрэнэй урда эхэнэр, үхибүүд, үбгэд, хүгшэд—илгаагүй. Иимэһээл хулиганууд арад зоной ажабайдалда һаад түбэг ушаруулдаг, ажалшадай аажам түбхин ажаһууха, ажаллаха, амарха ябадалые хорлодог байна бшуу.

Партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой организацинууд, хуули захиргаанай органуудай хүдэлмэрилэгшэд залуушуулай, бүхы ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эршэмтэйгээр, саг үргэлжэ ябуулжа, хүн зониие ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар, социалис обществын ёһо журамые хүндэлэн, нарин наар сахижа ябахаар хүмүүжүүлхэ үүргэтэй.

Хорото хулигануудтай хайра гамгүй тэмсэхэ—иимэ эрилтэ үнэн сэхэ үзэлтэй хүн бүхэн, бүхы совет общество табина.

И. БАЛУРОВ,
юстицын ахалагша советник.

ЛЮДМИЛОВКЭ—ГЕРОЙ ТОСХОН

Польшын гүрэнэй карта дээрэ Людмиловкэ тосхон гэжэ бишыхан тэмдэг табяатай байдаг. Тэндэ 600 хүн һуудаг юм. Тиигээд Люблинскэ воеводствын бэшэ бэшэ тосхонуудһаа ямаршье илгаагүй, газаа тээһээ харахада, юрын лэ тосхон.

Людмиловкэ жиирэй нэгэ тосхоншье һаа, тэрэнэй хуби заяан өөрэ бусын байшоо. ПНР-эй засаг түрын дээдэ шагнал хайра болохо—«Грюнвальдын хэрээһэ» энэ тосхондо барюулагдаһанай дашарамда, тэрээн тухай һаяшагай хэлсэжэ эхилэнхэй. Гитлеровскэ эзэмдэгшэдтэй тэмсэл хэхэ үедэ Польшын арад зоной урда айхабтар ехэ аша габьяатай байһанайнгаа түлөө иимэ шагналда хүртэһэн.

Польшо доторхи эгээн түрүүшын партизанудай отряд эндэ, Людмиловкэдэ, байгуулагдаад, тэрэнь дайсанһаа үһөөгөө абагшадай эмхидхэһэн дайн байлдаанай дүлэн галай ошон болоһон юм. Фашис пленһээ тэрьедэһэн Совет Армиин офицер Александр Раевский энэ отрядые толгойлһон байба.

Би герой тосхондо ошожо үзөөд, эндэ һуудаг зонтой хөөрэлдэһэн байгааб.

Энэ тосхоной түүхэ домогые шэнжэлэн үзэжэ байһан эндэхи нютагай һургуулиин директор Станислав Стшемпка гэгшэ намайе һургуулиин классуудай нэгэ таһалга соо орыт гэжэ уриба. Совет журналист ерээ гэжэ дуулаһан тоһоошад тэндэ сугларанхай байгаа һэн. Ян Кутяж, Стефан Лоск, Ян Войцеховский, Стефан Плецка, Вацлав, Стефан Чернелитэн, Ян Войшик, Владислав Пельц, Ян Войташек гэгшэд ерээ. Эдэнэй нилээд олониинь таби гаранхай.

Нютагайнгаа зониие эмхидхэн, зэбүүн муухай дайсантай тэмсэхээр бодхоожо шадаһан жиирэй поляк-эхэнэр коммунистка Феликса Выгановскаяе урдын партизанууд урин илдамаар дурдана.

Людмиловкэдэ партизанууд хоргодонхой гээшэ ха гэжэ гитлерэйхид һэжэг һанадаг байһан ааб даа. Тиихэдээ тосхониие гурба дахин сэрэгээр бүһэлөөд, староста Войташегые буудажа алахабди гэжэ занаһан, патриодуудые барижа үгэхыень эриһэн байгаа. Теэд, яажашье ядахадаа саашаа тонилдог бэлэй.

Эндэ үнинэй һуудаг зоной хэлэһээр хадаа, Людмиловкэдэ, мүн тэрэ тойронхи тосхонуудта байһан зэбсэгтэ отрядуудта полягуудһаа гадна, мүн ородууд, украинецууд, белоруссуудшье, ехэнхидээ Совет Армиин сэрэгшэд оролсоһон юм ха. Тиихэдээ тэдэнэр олон ондоо харгыгаар ябажа эндэ ерэһэн байшоо. Жэшээнь, нэгэ зариман дайсанай бүһэлэлгэ сооһоо мултарһан, нүгөөдүүлынь концлагерьһаа тэрьедэһэн. Бэшэниинь Германи руу богоолшолгодо абаашажа ябаһан эшелонһоо бодхуултаһан хүнүүд бэлэй.

— 1941 оной декабрь һарада хүндөөр шархатаһан солдат Красник шадарһаа манай эндэ ерэһэн юм,—гээд Владислав Пельц хөөрэнэ.—Тэрэ зунай хүбсаһаар, саһан дээгүүр хүл нюсэгөөр гэшхэжэ ябаа һэн. Хелена Томатовская гэжэ багша тэрэниие гэртээ оруулжа, шархыень угааһан, эдеэлүүлһэн байгаа. Тиигээд манай тэндэхи зон тэрьедэжэ ябаһан патриодуудые далдалха нюуса газар газаагаа түхеэрхэ гэлсэһэн юм.

Түд бүридөө 10—12 хүнэй багтахаар тиимэ нюуса далда нүхэнүүд Ян Кутяны, Стефан Лоегой, Ян Войцеховскиин, бэшэшье айлнуудай харша соо малтагдаад, газаа тээһээнь тон наринаар далдалан халхалагдаа. Полягуудһаа гадна, яһала олон совет солдадууд, офицернууд тэндэ хоргодоһон байха. Тэдэнэр элэгэһэнэйнгээ һүүлээр партизанудай зэргэдэ ородог бэлэй. Нэгэ айлайда радиоприёмник үлөөд сэрэгшэд Совинформбюрогой мэдээсэл шагнаха аргатай байһан хадаа фронтнууд дээрэ юун боложо байһыень хуу мэдэдэг һэн.

Эндэхиин үһөөгөө абагшадай айхабтар зоримгой ябуулга хэһэн тухай Ян Войташек дурдана:

— манай тосхондо дүтэхэнэ байдаг Яришов гэжэ нэгэ бишыхан городто гитлерэйхид концлагерь түхеэрһэн юм. Тэндэ олон ондоо үндэһэ яһатан —хамта 700 хүн зобожо байба. Тэрэ үеэр «Перепелка» гэжэ нэрэтэй. Эдвард Гроничевскиин командалдаг манай отряд нэгэтэ һүни тэрэ лагерь худар гэнтэ добтолон ороод, һахюулыень үгы хээд, хаалгаатай байһан зониие сүлөөдэ табиһан юм. Партизанудай сүүдэй шиидхэбэриин ёһоор, лагериин начальник СС-тэнэй алууршан Петер Игкор гэгшэ саазалагдаа һэн.

Владислав Пельц совет сэрэгшэд, партизанудай нэрэ обог, адресыень бэшэжэ абадаг тусгаар тетрадьтай байһан. Теэд дайнай һүүлээр тэрэнээ гээжэрхиһэн хадань, тэндэ ябалсаһан хүнүүдые нэрлэжэ хэлэхэнь бэрхэтэй ааб даа. Ян Кутяна гансал совет офицер Павловай обогыень мартаагүй, тэрээнһээ бэшыень Паша, Коля, Алеша, Вася, Леня гэжэ байгаад, юрэл нэрыень һанана.

...Дайнай дүүрэмсээр, түрүүшын жэлэй ойн гүйсэхэдэ, Людмиловкын зон һургуулиин байшангай дэргэдэ модо һуулгаһан байгаа. Урдын партизанудай гэр бүлэдэ тэрэ жэл түрэһэн үхибүүдэй тоогоор—12 каштан тариһан юм. Модод ургажа, үндэр болоо. Мүн үхибүүдшье баһал ургаа. Тиихэдээ эдиршүүлэй олониинь өөрынгөө хуби заяае газар уһантаяа хэтэ мүнхэдөө холбоһон аба баабайнгаа, үбгэ-эсэгэнэрайнгаа зүргэ харгы дахажа ябанад.

Зүгөөр, дунда болон дээдэ һургуулинуудые дүүргээд, хото город хүдар, шэнэ барилганууд дээрэ хүдэлхэеэ ошоһон залуушуул бии. Партизан ябаһан Стефан Лоск, Ян Войцеховский, Стефан Чернели гэгшэдэй хүбүүдынь—техникүүд, инженернууд. Мүнөө зуугаад шахуу үхибүүд хүдөөгэй һургуулида һурана. Тэдэнэр СССР-тэй холбоо барисаагаа бүхэлхэ зорилготой. Эндэ поляк-совет хани барисаанай бүлгэм бии юм.

Манай эндэхи 140 үрхэтэ айлнууд бүлтадаа хүдөө ажахын артельдэ орожо нэгэдэнхэй,—гээд нютагай Соведэй түрүүлэгшэ Ян Кутяна хөөрэнэ. Гүрэнһөө үгтэһэн туһаламжатайгаар тэндэхи зон орооһо, хартаабха, свёкло болон бэшэшье ургамал тарижа ургуулха машинануудые худалдажа абаа.

Мүнөө энэ тосхондо 386 үнеэд, мянган толгой гахай, айл бүхэндэ 25—30 шубууд бии. Үнгэрэгшэ жэлдэ яһала һайн ургаса абтаа. Дундуур абажа тоолоходо, хара тарянай, шэниисын гектарай 23 центнер, ешмээн—26 центнер гараа.

Герой-тосхон шэнэ барилга эршэмтэйгээр ябуулна. Байрын гэр байшангууд бодхоогдоно. Баһа шэнэ клуб, магазин, пожарнын байра баригдахаар хүлеэгдэнэ. Үнгэрһэн табан жэл соо шэнэ барилгада һомолһон мүнгэн 10 миллион гаран злотых болобо.

Нёдондо энэ тосхоной зон гүнзэгы худагуудые малтажа, айл бүхэндэ водопровод оруулаа һэн. Польшын шэнэ индустриальна район болохо Пуливын гидроузел тээшэ ошоһон шоссейтэй тосхоноо холбон нэгэдүүлһэн харгы мүн лэ өөһэдынгөө хүсөөр бүтээһэн байха.

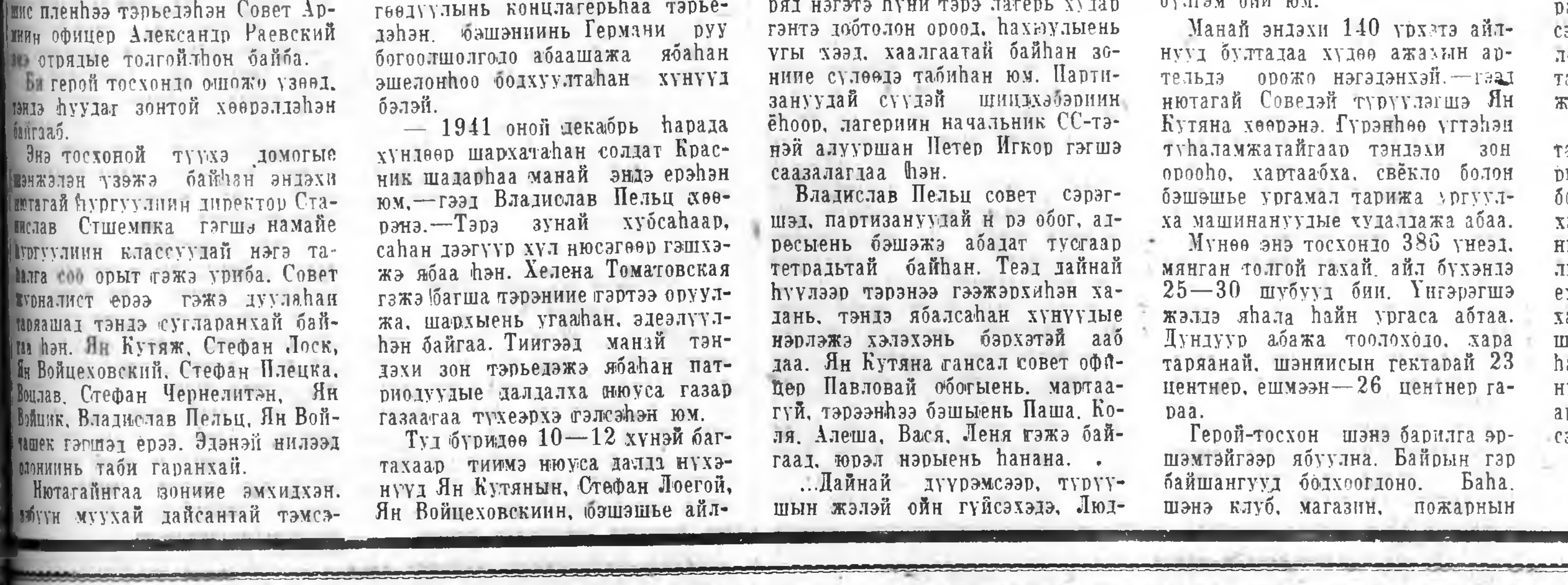
...Үдэшэлэн болоһон хойно тосхонһоо мордобоб. Һургуулиин байшан зайн галаар яларжа байгаа һэн. Шопенэй ирагуу һайхан аялга ханхинан зэдэлнэ. Тэрэ һургуулиин үхибүүд наадажа байгаа ёһотой. Стефан Плецкэ дуугай болоһоной һүүлдэ аалиханаар, иигэжэ хэлэбэ:

— Түмэр харгы тэһэлхэ дазбари абаад мордохо дээрээ «Гитараар наадахаяа ошохомнай» гэлсэдэг зантай байгаабди. Мүнөө болоходо, манай үхибүүд, ашанар тад ондоо хүгжэм шагнажа, наадажа байдаг болоо ха юм даа.

Поляк тосхондо золтой жаргалтай шэнэ байдал ерээ. Засаг түрын дээдэ зэргын шагнал хайра болохо «Грюнвальдын хэрээһые» хэтэ мүнхэдөө халагалхын түлэ нютагайнь зон тэрэниие һургуулиинхидта барюулһаниинь угаа ехэ дэмбэрэлтэй, юрөөлтэй. Тэрэ халаа аба баабайнарайнь баатаршалга тухай дороһоо үдэжэ ябаһан эдиршүүлдэ хэзээ бүхэндэ һануулан, амгалан тайбан байха арюун нангин хэрэгэй түлөө тэмсэхээр уряалжа байхань лабтай.

Дм. КОПЫЧЕВ.
АПН-эй корр.

Варшава. Январь.

ЛЕНИНГРАД. Тельманэй нэрэмжэтэ комбинадта техническэ хэрэглэмжын сэмбые шанаржуулха шэнэ корпус ашаглалгада үгтөө. Энээнһээ уламжалан целлюлозно-саарһанай, полиграфическа, цементын болон промышленностиин бусад һалбаринуудта хэрэгтэй болодог энэ продукци гаргалгые 1966 ондо гурбан хүбиар нэмэгдүүлхэ болохо байна. Шэнэ корпус соо нүмэлгэн, сэмбэ нэхэлгын, даралга-угаалгын, хатаалгын таһагууд бии байха юм. Зураг дээрэ: шэнэ корпусой нэхэлгын отделени. Станогуудай хүдэлмэриие хойноһоо Татьяна Захарова ажаглан хаража байна.

ТАСС-ай фотохроникэ.

ДАЛА НАҺАТАЙ АНГУУШАН

Даши Норбоевич Дамдинов энэ жэлдэ дала наһаяа гүйсэбэ. Тиибэшье һаа, «Үндэр наһатай болобоб» гээд, гэртээ миин һуудаггүй, арадаа буу үргэлэнхэй, хада хабсагай руу үдэр бүри шахуу ошожо, агнуури хэдэг юм. Үнгэржэ ябаһан үбэлэй агнуурида гараһан Даша Норбоевич хоёр булга, 200 хэрмэ, 10 һолонго, хоёр шоно алажа, гүрэндэ тушааһан байна. Тиигэжэ түсэбөө 180 процент дүүргэбэ.

Хабар, зунай үедэ нүхэр Дамдинов мүн лэ миин һуудаггүй, Бэшүүрэйнгээ совхоздо шадал зэргээрээ туһалжа, аса, тармуур хэжэ үгэдэг заншалтай.

Г. АШИРОВ.

АРБА МЯНГАНДА АХИГША

Манай Үлэгшэн нютагай дунда hургуули дүүргэhэн олон тоото хүбүүд, басагад сэсэглэн байгаа нарата hайхан Совет оронойнгоо ниислэл хото Москва, Улаан-Үдэ, Ленинград, Омск, Иркутск городуудай дээдэ hургуулинуудта оронхой, эрдэм бэлигээ дээшэлүүлжэ ябанад. Эдэ нүхэдэйнгөө нэгэн, ута зайда урилдалгаар республикын рекордсмен Владимир Цыренов тухай уншагшадта хөөрэжэ үгэхэ hанаатайб.

1963—64 онуудта Володиин спортын амжалта тухай манай республикын газетэнүүд болон радио ходоодоол дуулгажа, бидэ залуу үетэнөө нилээдгүй баярлуулдаг бэлэй. Нүхэр Цыренов үнэхөөрөөшье тэдэ жэлнүүдтэ ута зайда урилдахадаа эрхим амжалта туйлажа, Буряад нютагайнгаа рекорднуудые шэнэлhэн түүхэтэй.

Теэд мүнөө тэрэ нүхэрнай хаана юм, али урилдахаяа болёо юм гү?—гэжэ hонирходог, халагладаг залуушуул олон ёhотой.

Үнэхөөрөө, урилдаагаа орхёо hаа, ехэл халагламаар гээшэ hааб даа. Ушар юуб гэхэдэ, энэ нүхэрнай урдандаа яhала hайн боксёр байhанаа, юрэ миил урилдаагаар hонирходог боложо, спортын энэ зүйлөөр ехэхэн амжалта туйлаhан байна.

Мүнөө Владимир Цыренов Ленинград городой Лезгафтын нэрэмжэтэ физкультурна институдай 3-дахи курсын студент.

— Үнгэрэгшэ 1965 ондо СССР-эй габьяата тренер, профессор Григорий Исаевич Никифоровэй ударидалга доро ёhотойл hорилго хэжэ гарааб, теэд мүнөөшье хэзээ хэзээнэйхиhээ бури эршэмтэйгээр, унаhан малгай татангүйл тооной урилдаанда хабаадагдана гээшэ,—гэжэ Володя хөөрэнэ.

Нёдондо жэлэй июнь hарада Эстонидо байлсажа, Ленинград городойнгоо командатай Финлянди ошолсожо ерээ hэн. Тэндэ өөрынгөө амжалта нилээд дээшэлүүлжэ ерэhэн байна.

— Ленинград городойнгоо түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөндэ хабаадалсажа, 10.000 метрэй зайда урилдахадаа, нэгэдэхи hуури эзэлжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө hэм,—гээд, алтан медаль харуулхадань, үнэн зүрхэнhөө баясажа hуугаа бэлэйб.

Мэнэ hаяхан, шэнэ жэлэй эхеэр, Ленинград хотын «Спортивная неделя» газетэтэй танилсажа, манай нютагай хүбүүн Владимир Цыренов 1965 оной спортын дүнгөөр, городойнгоо эрхим урилдагшадай арбанай эгээл эрхимүүдэй нэгэн гэжэ мэдэхэдээ, энэ баяраа «Буряад үнэн» газетын уншагшадтай хубаалсахаар, Володиин hүүлэйнь хоёр жэлэй намтартай танилсуулбаб.

Нүхэр Цыреновэй ажабайдалдань энхэ тайбание юрөөгөөд, спорт болон hуралсалдаа шэнэ амжалта туйлахыень хүсөөд, Буряад оронойнгоо спортын нэрэ хүндые улам дээшэнь үргэхэ байhандань этигэе!

Н. ДАНЗАНОВ.

Һаяхан СССР-эй студентнүүдэй дунда боксоор түрүү hууриин түлөө ехэ мүрысөөн болоhон байна. Тэдэнэй дунда Улаан-Үдын багшанарай институдай физкультурын факультедэй гурбадахи курсын студент Владимир Бадмаев шэгнүүртэн соогоо түрүү hуури эзэлжэ, СССР-эй спортын мастер болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: спортын мастер Владимир Бадмаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АХА ДҮҮНЭР ЕЛГИНТЭНЭЙ АМЖАЛТА

Үбэлэй hүүлшын мүрысөөнүүд санаар үнгэргэгдэжэ, олон спортсменүүдые сутлуулаа.

Трамплинhаа hүрэлгөөр болоhон энэ мүрысөөндэ хабаадалсагшад «Локомотив» бүлгэмэй бии болгоhон дурасхаалта бэлэгүүдтэ хүртэхын түлөө хоорондоо наадаhан байна. Тиихэдэ сломай зүргэ шадамар бэрхээр гаталжа шадагшадынь өөр хоорондын, мүн командаараа түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысэжэ, бултание hонирхуулhан байна. Эдэнэр хадын ташалангуудаар 280 метрэй зайда гаргагдаhан тусхай зүргөөр урилдаа.

Мүрысөөндэ хабаадалсагшадай hонирхолтой энэ нааданда түрүүшынхеэшье урилдахаар ерэhэн спортсменүүд олон байгаа. Урилдааншье болоно, дүн гаргагдахада, Анатолий Елгин энэ зайгаа 25,5 секунда соо гаталжа, эрхимлэбэ. Хоёрдохи ерэгшэнь баhал Елгин. Анатолиин дүү хүбүүн Юрий энэ зайгаа 28,2 секунда соо гаталhан. Эрхимлэhэн аха дүү Анатолий Юрий хоёрой харуулhан сагые баhал аха дүүнэр Николай, Сергей, Василий Беседиктэн, профессионально-техническэ нэгэдэхи училищиин hурагшад Михаил Савельев, Геннадий Ермоленко гэгшэд hайжаруулжа шадаагүй. Тиигэжэ хоёр удаа дабтагдаhан урилдаанай дүнгөөр Анатолий Елгиндэ хүрэжэ урилдаха спортсмен олдоогүй. Энээгээрээ Анатолий Елгин Буряадай АССР-эй үбэлэй спартакиадын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Ахаhаа 8,3 секундаар хожомдоhон Юрий хоёрдохи hуури эзэлнэ.

Слалом гаталагшадай дунда мүрысөөнэй болоно байхада нүгөөдэ спортсменүүдынь трамплинhаа hүрэхөөр бээ зэhэжэ, бэлэдхэжэ байгаа. Эдэнэр хоорондоо аха, эдир наhанай эдиршүүл болоно хубаараад, наадаяа эхилhэн. Эгээн түрүүлэн эдиршүүл урилдажа ороно. Эдэнэрэй hүрэхэ талмайн зай 28—30 метр ута юм. Мүрысөөндэ хабаадаhан олохон эдиршүүл энээниинь торгоон тогтоонгүй hүрэжэ, аха нүхэдөө баясуулна. Тэдэнэй нэгэн гэхэдэ, гоё hайханаар, техникэ hайнтайгаар hүрэжэ шадаhан Алеша Филиппов болоно. Залуу энэ нүхэрнай 31 метрэй зай гаталжа, 191 очкотой болоно, түрүү hуури эзэлнэ. Александр Максименко—188,1, Сергей Бойков 178,2 очко абажа, удаадахи hууринуудые эзэлhэн байна.

Аха наhанай эдиршүүлэй дунда болоhон мүрысөөндэ Железнодорожно техникумэй студент Владимир Зоркин, 42-дохи hургуулиин hурагша Александр Самарцев гэгшэд эрхимлэжэ, түрүүшын хоёр hуури эзэлээ. Эдэ хоёр аб адлихан —34—34 метрэй тэмдэгтэ hүрэжэ, 1963 ондо тогтоогдоhон республикын рекордhоо 0.5 метр зайгаар хонжогдоо. Эдэнэрэй харуулhан дүн согсолжо үзэхэдэ, яhала hайн амжалта туйлагдаhан байна. Зүгөөр hонирхолтой энэ мүрысөөндэ хотымнай спортын «Труд», «Спартак», «Урожай» бүлгэмүүдэй спортсменүүдэй хабаадалсадаггүйень тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Н. ИВАНОВ.

Улаан-Үдын № 8 столовын хүдэлмэришэн Ольга Арсентьевагай буйлуулан бэлэдхэhэн кондитерска зүйлнүүд амта шэмэ hайнтай, шанартай байдаг. Тиимэл хадань тэрэнэй буйлуулhан эдеэ хоолые ажалшад дуратайгаар худалдан абадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (баруун гарhаа): О. Арсентьева өөрынгөө hургаhан басагадтай тортнуудые наймаанда табижа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО — ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ ЗҮБХИС БҮХЭНhӨӨ — ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО

Хархис этэгээдүүдэй замые хааха

ПРАГА, февралиин 28. (ТАСС). Вьетнамда США-гай хэжэ байhан ээрхэг түримхэй ябуулгые эрид шууд буруушааха зуураа, энэ ябуулга бүгэдэ нийтын эб найрамдалда аюултай гэжэ Чехословакиин Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ЧССР-эй президент Антонин Новотный онсолон тэмдэглээ. Энэ ээрхэг түримхэй ябуулга вьетнам арадай дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсалга болоно гэжэ Кладно гороодохи булад хайлуулгын нэгэдэмэл предприятиин коммунистнуудай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэрэ тэмдэглээ. Советскэ Союз, мүн бидэнэр, социалис хани нэгэдэлэй бусад оронууд Вьетнамай Демократическа Республикада материальна, морально-политическэ дэмжэлгэ үзүүлнэбди гээд үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ.

Һүүлэй үедэ империалистнуудай зорюута хэhэн ябуулгануудhаа уламжалан, уласхоорондын харилсаан нилээд ехээр муудаа гээд А. Новотный тэмдэглээ. Ядерна зэбсэгтэй болохо тухай Баруун Германиин милитаристнуудай хэдэг эрилтэнүүдые, тэрэшэлэн вьетнам арадта эсэргүүгээр Холбоото Штадуудай хэжэ байhан ээрхэг түримхэй дайн байлдаанда туhалхые тэдэнэрэй эрмэлзэдэг байhые үгэ хэлэгшэ эрид шууд буруушаагаа.

Эб найрамдалай, уласхоорондын оршон байдалые hайжаруулгын аша туhые харан, ондо ондоо нийтын байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикые Чехословаки саашадаашье бэелүүлхэ гээд Антонин Новотный онсолон тэмдэглэhэн байна. Республикын экономико болон культурые саашадань хүгжөөхэ, Чехословакиин Коммунис партиин XXIII съездэ бэлэдхэхэ асуудалнуудта үгынгөө нилээд ехэ хуубие тэрэ зорюулаа.

Хүршэ hайн харилсаатай байха шухала

ДЕЛИ, февралиин 28. (ТАСС). Инди Пакистан хоёрой ударидагш… «нюураараа уулзажа, үгэеэ ой… солго» Ташкентдэхи уулзалгын … шухала шанжань болоно гээд … Пакистан хоёрой эблэрэлгын бүл… түрүүлэгшэ Джайпракаш Нарайан дуулаа. Тиимэhээ Индиин шэнэ … мьер-министр Индира Ганди Па… танай президент Айюб Хан хо… уулзалга Ташкентын Деклара… дүүргэлгэдэ үнэтэ туhа нэмэр… хо hэн гэжэ үсэглэдэр митинг … үгэ хэлэхэдээ тэрэ хэлэhэн байна. …валпиндида министрнүүд зэр… түлөөлэгшэдэй зүблөөндэ Ин… делегациин ошохын урда тээ ми…тинг Делидэ болоhон байгаа.

Гадаадын хэрэгүүдэй министер… дэ гүрэнэй министр урда тээнь … hан Лакшми Менон, Дели городой … Нуриддин, Ахмед, элитэ журнал… Фрэнк Мораэс митинг дээрэ мүн … үгэ хэлээ. Инди Пакистан хоё… хоорондо хүршэ hайн харилса… байха, арсалдаата асуудалнуу… хэлсээ хэжэ шиидхэхэ шухала … тэдэнэр онсолон тэмдэглээ. Инди… лон Пакистанай сэрэгүүдые Таш…тын Декларациин ёhoop сухарюул… амжалтатайгаар түгэсхэлгэ Декла…циин дүримүүдые дүүргэхые … ороной үнэн зүрхэнhөө эрмэлз… байhые харуулна, саашадаа амж…татай хэлсээнүүдые хэхэ hайн ш…жэ тэмдэг болоно.

ГАНАДАХИ БАЙДАЛ

БУДАПЕШТ, февралиин 28. (ТАСС). Венгриин телеграфна агентствын корреспондент Аккраhаа иигэжэ дамжуулна: урда тээхи правительствын батлаhан бүхы хэлсээнүүдые шэнэ правительство сахидаг байха гээд Ганын «Сүлөөрэлгын национальна совет» мэдүүлээ.

Социалис оронуудтай батлаhан хоёр талынгаа договорнуудые Гана болюулхань гэжэ тараагдаhан зэрэб суунуудые худал гэжэ Ганын сэрэгэй засагаархид радиогоор мэдүүлээ.

АККРА, февралиин 28. (ТАСС). Ороной захиргаа эмхидхэлгэдэ хамаатай асуудалнуудаар мэдүүлгые «Сүлөөрэлгын национальна совет» толилоо. Тусхайбал, мэдүүлгэ соонь иигэжэ хэлэгдэнэ. Шэнэ конституциин баталан абтатар «Сүлөөрэлгын национальна совет» засаг түрэеэ хүсэдөөр гартаа барижа байха, шухала шиидхэбэринүүдые гаргаха. Хуулиин хүсэтэй декредүүдые совет гаргадаг байха.

ЛОНДОН, февралиин 28. (ТАСС). Армиин частьнууд Ганын ниислэлэй шухала газарнуудые, тэрэ тоодо аэропорт, телеграф болон радиостанциие хаража байhан зангаараа гээд Рейтер агентствын корреспондент Аккраhаа дамжуулна. Полициин зэбсэгтэ отрядууд армиин частьнуудай солдадуудтай хамта ябажа, урдын правительствын гэшүүдые, арадай суглаанай партиин, бусад организацинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые арестовална. Ороной зарим районуудай харгы замууд дээрэ полициhаа харуулнууд табигданхай.

Номууд, тэрэ тоодо Кваме Нкрумын зохёолнуудые Аккрада хүн зоной хараhаар байтар галдана гээд Рейтер агентствын корреспондент дамжуулна.

ЛОНДОН, февралиин 28. (ТАСС). Ганын аюулгүйе сахиха албанай начальник урдань байhан Амихия гэгшые Ганын шэнэ засагаархид арестовалаа гэжэ эндэ мэдээжэ болоо. Амихия удаан саг соо Лондондо байhанаа hаяхан Аккра бусажа ерэhэн байгаа.

Рейтер агентствын корреспондентын Аккраhаа мэдээсэhэнэй ёhoop, Амихия Ганадахи гүрэнэй урбалтые эмхидхэгшэ байгаа гэhэн үгэ хуурые худал гэжэ «Сүлөөрэлгын национальна соведэй» түрүүлэгшэ генерал-лейтенант Анкра мүнөөдэр пресс-конференци дээрэ хэлэhэн байна. Гүрэнэй урбалта хэхэ түсэб гурба неделиин урда тээ Кумасида зохёогдоhон байгаа, харин урбалта эмхидхэхэ hанаашалга хэглэлэг болоhоор нилээд үни болоо гээд Анкра хэлэhэн байна.

Ханойдо буруушаалгын митинг болобо

ХАНОЙ, февралиин 28. (ТАСС). Урда Вьетнамда американ империалистнуудай болон тэдэнэй туhамаршадай хорото бодосуудые хэрэглэлгые буруушааhан митинг Ханойн медико-фармацевтическэ институдта болоо. Институдай 2.000 шахуу профессор, багшанар болон студентнүүд, тэрэшэлэн Хатинь провинциин гэгээрэлэй болон культурын хүдэлмэрилэгшэд митинг дээрэ байгаа гээд ВИА агентство мэдээсэнэ.

Вьетнамда американ ээрхэг түримхэйшүүлэй хэдэг зэрлиг аашануудые митингдэ хабаадагшад эрид шууд буруушаагаа. Урда Вьетнамда хорото бодосуудые хэрэглэлгэдэ эсэргүүсэн, нэгэдэмэл фронтоор ябуулга хэхыень бүхы дэлхэйн эрдэмтэд болон культурын ажал ябуулагшадые тэдэнэр уряалаа.

Сириин МИД-эй мэдүүлгэ

ДАМАСК. (ТАСС). Орон … засаг түрын hэлгэлтэдэ хүрг… hүүлшын ушарнуудтай дашар… дуулан, Сириин гадаадын хэрэг… дэй министерство Дамаскда бай… дипломатическа түлөөлэлгын … гаануудые толгойлогшонорто тус… мэдүүлгэ хээ. Тэрээн соонь иигэ… хэлэгдэнэ. «Ганса хүнэй засаг … тоолгодо хүргэжэ болохоор аюул… байдалые зайсуулхын тулада … риин БААС партиин саг зуурын … тэлбэри засаг түрые хүсэдөөр … таа абаа». Эдэ хэмжээнүүдые аб… гаhаа уламжалан, ороной дотоо… болон гадаадын политикада ям… шье хубилалта болохогүй. Дот… дын болон гадаадын политика ш… тийна конференцинүүдэй шиидх… ринүүдээр, БААС партиин прогр… маар урда тээнь тодорхойлогдо… байгаа гээд мэдүүлгэ соо онсо… тэмдэглэгдэнэ.

Шэнэ хүтэлбэри хадаа уласх… рондын бүхы хэлсээнүүдые сах… ООН-ой Уставые хүндэлхэ, … хани гүрэнүүдтэй харилсаа хол… гоо хүгжөөн бэхижүүлхые эрмэл… хэ гээд хүтэлбэриин мэдүүлгэ … хэлэгдэhэн байна.

Мүнөө үедэ орон дотор нам… түбшэн, сэрэгэй бүхы частьну… партийна болон нийтын организ… нууд шэнэ засагые дэмжэжэ бай… наа элирхэйлэн мэдүүлээ гээд … дуулгэ соо заагдана.

МЕХИКО—МЕКСИКЫН НИИСЛЭЛ—1968 ОНОЙ XIX ОЛИМПИИН НААДАНУУДАЙ БОЛОХО ГОРОД

«Аламедэ» парк соо.
БТА-гай—ТАСС-ай фото.

СИРИИН ХҮТЭЛБЭРИИН ШИИДХЭБЭРИ

БЕЙРУТ. (ТАСС). Саг зуурын конституциин хүсэндөө ороhон тухай Сириин шэнэ хүтэлбэри соносхоо гээд Дамаскын радио февралиин 26-да мэдээсээ. Конституциин ёhoop гүрэние толгойлогшо болон Министрнүүдэй Совет орон дотор хуули гаргалгын болон гүйсэдхэлгын засагые бэелүүлхэ байна.

Сириин ниислэлдэхи байдал гуримдаа орожо байнхай гээд тэндэhээ ерэhэн хүнүүд мэдээсэнэ.

ХҮГЖЭЛТЫН ШЭНЭ ШАТАДА

Бирмэдэхи шэнэдхэлгэнүүд

Национально-демократическа революциин болон шэнэ ажабайдал зохёон байгуулжа эхилhэн сагай дурбэдэхи жэлэй ойе Бирмын союзай арадууд тэмдэглэжэ байна. Генерал Не Вин түрүүтэй ороной шэнэ хүтэлбэри 1962 оной мартын 2-то засагаа гартаа абан сасуугаа, общественные үндэhөөрнь шэнэдхэн хубилгаха программа табиhан байгаа. Капиталис ёhoop хүгжэлтын зам буруушаагдаа. Юуб гэхэдэ, колониализмын болон феодализмын хэтэ үеын хойшолонгуудые зайсуулха, мүн гээгдэнги, үгытэй ядуу байдалhаа мултарха арга боломжые энэ зам Бирмэдэ олгодоггүй байгаа бшуу. Харин, тэрэшэлэн национальна томо болон дундуур капиталай экономическа булюу байдалые усадхаха политикые Революционно совет—орон доторхи гүрэнэй засагай дээдэ орган—шууд сэхээр бэелүүлнэ. Гүрэнэй мэдэлдэ абтаhан предприятинуудта, орон дотор шэнэ завод, фабрикануудые байгуулгада үндэhэлэн, гүрэнэй сектор—бэеэ даанхай национальна экономикын үндэhэ hуури байгуулагдана.

Бэелүүлэгдэhэн хэмжээнүүдэй ашаар байгаалиин баялиг—нефть, үнгэтэ металлнууд, бусад ашагта малтамалнууд Бирмын гүрэнэй мэдэлдэ ороо. Ашагта малтамалнуудые абаха ба болбосоруулха промышленностьда, транспортда, банкнуудай шатаар гадаадын болон дотоодын худалдаа наймаанда гүрэн команднна hууринуудые эзэлдэг юм. Национальна экономикые хүгжөөлгэдэ гүрэнэй сектор шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг болоно байна. Энээнэй ашаар hүүлэй жэлнүүдтэ национальна үйлэдбэри нилээд түргэнөөр хүгжэдэг болоно байна. Жэшээлхэдэ, 1964—1965 онуудай финансова жэлнүүдтэ (финансова жэл Бирмэдэ октябриин 1-дэ эхилдэг) национальна үйлэдбэриин хэмжээн бүхы дээрээ урда жэлэйхиhээ 13 процентээр ехэ болоо.

ХҮДӨӨ АЖАХЫ ШЭНЭДХЭН БАЙГУУЛАГДАНА

Бирмын национальна экономикын үндэhэ hууринь хүдөө ажахы юм. Ороной 25 миллион шахуу тоото хүн зоной 80 шахуу процентнь тарянашад болоно. Тарянанай гол ургамал бологшо рис 5 миллион гектар талмай эзэлдэг юм. Бирмын гадаадын оронуудта худалдадаг юумэнэй 60 гаран процентнь рисэй хубитада хүртэнэ. Тэрэшэлэн арахис, кукуруза, хлопок, кунжут болон элдэб бобово ургамалнууд орон дотор таригдадаг.

Үнгэрhэн дурбэн жэлэй турша соо Бирмын тарянашадай байдалда ехэ хубилалта болоо. Революционно правительствын 1965 оной апрелиин 5-да гаргаhан хуули иланхаяа ехэ удха шанартай. Энэ хуули хадаа тарянашадые дарлаха, арга боломжоhоонь феодалнууд болон помещигүүдые хаhахаhаа гадна, үнэндөө арендээр үгэhэн газартаа тэдэнэй эзэн байха эрхыень хаhан усадхаhан байха юм. Шэнэ хуули помещигүүдhээ гурбан миллион шахуу гектар газар арендээр абадаг, жэл бүхэндэ тэдэндэ 13 миллион джа (100 джа 18,9 түхэригтэй тэн) түлэдэг 1.100 мянган тарянашадые крепостной дарлалтаhаа сүлөөлөө.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин гээгдэнги байлгын хоёрдохи шухала шалтагаан—наймаашад, мүнгэ түрсөөр үгэжэ мүлжэгшэд нилээд ехээр hуларуулагдаhан байха юм. Энээние туйлахын тулада мүнгэ түрсэлэгшэд, энгэй наймаа хэгшэд хизаарлагдаа, хамагай түрүүндэ хүдөө ажахыда гүрэнэй зүгhөө урьhаламжа үгэлгэ, тарянашадай продуктнуудые гүрэнэй зүгhөө худалдажа абалга эрид ехээр үргэдхэгдөө. Орон дотор ургуулагдаhан рисэй 85 гаран процентые, хлопок болон джудай бүхы шахуу ургасые үнгэрhэн финансова жэлдэ правительственна органууд худалдажа абаhан байна.

Саашадаа нийтын организацинуудта—тарянашадай арадай соведүүдтэ хамтаран нэгэдэхэ ёhотой ажалша тарянашад аграрна революциие бэелүүлгэдэ, хүдөө тосхондохи үндэhэн шэнэдхэлгэнүүдтэ өөhэдөө ехэ үүргэ дүүргэхэ ёhотой гэжэ Революционно совет тоолоно. Мүнөө үедэ бүхы орон дотор газарай комитедүүд байгуулагданхай. Газар хубаарилгые эрхилдэг тосхоной иимэ комитедүүдтэ тарянашад, районой болон областиин комитедүүдтэ—нютагай засагаархидай болон хүдөө ажахын зургаануудай түлөөлэгшэд ородог юм. Эдэ комитедүүдэй составта мүлжэгшэ ангинуудай түлөөлэгшэдэй, мүн баян шадалтай тарянашадайшье орохын аргагүй байха ябадал Бирмын правительство хуулиин ёhoop хараалhан байха юм. Гэбэшье, помещигүүд, мүнгэ түрсэлэгшэд хэдэ хэдэн нютагуудта газарай комитедүүдэй составта шурган орожо шадаhан байха юм. 1965 оной хабар Рангунда тарянашадай семинарай болоходо тэмдэглэгдэhэнэй ёhoop, газарай реформо таатай hайнаар хэхые хүсэдэггүй мүлжэгшэ этэгээдүүд газарай олон комитедүүдтэ үшөө бии байhаар. Иимэ этэгээдүүдые зайсуулха, аграрна революци бэелүүлхэ хэрэгтэ олониитэ ажалша тарянашадые үргэнөөр хабаадуулха хараа шэглэл правительство мүнөө баримталдаг болоно байна.

Тарянашадай кооперациин элдэб түхэл янзануудта улам ехээр анхарал хандуулагдадаг болонхой. Харин орон дотор үйлэдбэриин кооперативууд үшөөл үсөөн байха юм. Эдэ кооперативууд орхигдоhон газар дээрэ, газаргүй тарянашадаар байгуулагдажа, правительствын зүгhөө ехэ туhаламжа үзүүлэгдэдэг байха юм. Эдэ кооперативуудай ажал ябуулгада тэдэнэй ажахын амжалтануудта ехэ удха шанар олгогдоно.

Ондоо түхэлэй кооперацинууд үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Бирмэдэхи хүдөөгэй кооперативууд олон үг зорилготой байдаг: тэдэнэр тарянашадhаа хүдөө ажахын продукци худалдажа абадаг, промышленна эд бараа хүдөө нютагуудта худалдадаг, загаhа агналгын хэрэг болон элдэб олзоборилгонуудые эрхилдэг юм. 1965 ондо 11.687 хүдөөгэй районуудта (орон дотор 14.287 хүдөөгэй район бии) кооперативууд байгуулагдаа.

Тарилгын талмай үргэдхэхын тулада Бирмэдэ ехэ юумэн хэгдэнэ. Тарилгын талмайе 20 миллион үлүүтэй акр (1 акр 0,4 гатай тэн) болгохо түсэб бэелүүлхын тулада энэ финансова жэлдэ ехэ мүнгэн hомологдоо.

Мүнөө үедэ бүхы тарилгын талмайн оройдоол 9 процент дээрэhээ Бирмэдэ тогтууритай ургаса лаб абадаг байха юм. Юуб гэхэдэ, оройдоол 1.932.000 акр газар уhалагдадаг байха юм. Ойрын жэлнүүдтэ уhалагдадаг газарай талмай горитойгоор үргэдхэгдэхэ.

Бирмэдэ 3.300 тракторотай 58 машинно-прокатна станцинууд мүнөө бии. 1965 оной сентябрьда Чехословаки Бирмэдэ үшөө 1000 трактор үгөө, тэрээнhээ уламжалан, 20 шэнэ тракторна станци байгуулагдажа эхилэнхэй. Правительство хадаа түрүүшын ээлжээндэ кооперативууд болон жэжэ тарянашадта машинануудые барихаар үгэдэг байха юм.

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ТҮРҮҮШЫН АМЖАЛТАНУУД

Национальна промышленностие дэбжээхэ хэрэгтэ hүүлшын хоёр жэлэй турша соо Революционно совет тусгаар анхарал хандуулна. Шэнэ предприятинуудай барилга үргэдхэхэ, мүн бии байhан үйлэдбэринүүдые hайжаруулха аргаар иимэ дэбжэлтэ туйлаха эрмэлзэлгэ гаргагдана. Түрүү шэнэдхэлгэнүүдтэй зүришэлдэхые энгэй сектор hэдэдэг байха юм. Нютагай ээд баяшуул 1963—1964 онуудай финансова жэлдэ элитээр эсэргүүсэхэ замда орожо, промышленна үйлэдбэри горитойгоор хороhон байгаа. Правительствын хэмжээнүүдые абаhанай ашаар үнгэрэгшэ финансова жэлдэ промышленна бүхы продукци 18,5 процентээр нэмээ. Национальна үйлэдбэриин бүхы хэмжээн дотор промышленностиин эзэлдэг хубита 55 процент болоно.

Капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй зүгhөө мүнгэ hомололго нэмэжэл байдаг. 1965—1966 оной финансова жэлэй проектын ёhoop капитальна хүдэлмэридэ правительствын зүгhөө 998 миллион джа hомологдохо байна. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 39,5 процентээр, 1963—1964 онуудайхида орходоо хоёр шахуу дахин ехэ юм. Промышленностиин түлишын болон түүхэй эдэй баазые хүгжөөлгэдэ ехэ удха шанар олгогдоно. Нефть малтаи абаха хэрэгтэ мүнгэ зөөри уламжа ехээр hомологдохо юм.

Промышленна үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, Революционно совет хүдэлмэришэдые өөhэдыень хабаадуулна. Коллективэйнгээ ажабайдалай бүхы шухала асуудалнуудые эрхилдэг, ажалшадай арадай соведүүд хэдэ хэдэн предприятинуудта байгуулагданхай.

Мүнөө жэлhээ Бирмын арадай ажахы түсэбэй ёhoop хүгжэхэ замда оруулагдахань. 1965—1966—1969—1970 онуудта экономикые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй проект зохёолго 1965 оной июльда дүүргэгдөө.

РЕВОЛЮЦИОННО СОВЕТ БА АЖАЛШАД

Бирмэдэхи социально-экономическа шэнэдхэлгэнүүд ангиин шанга тэмсэлэй оршон байдалда болоно байдаг. Город болон хүдөөгэй мүлжэгшэ этэгээдүүдые усадхахые ехээр, хүсэдэг үргэн олон арад зондо Революционно совет өөрынгөө ажал ябуулга эхилхэдээ түшэглэдэг байха юм.

Хүдэлмэришэд, тарянашад болон интеллигенциин түлөөлэгшэдтэй ороной хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөө хэхэ ябадал Бирмэдэ заншал болонхой. Жэл бүхэндэ мартда тарянашадай, майда—хүдэлмэришэдэй бүхэбирмын семинарнууд үнгэргэгдэдэг. Эдэ семинарнууд хадаа гүрэнэй политикын гол асуудалнуудые шиидхэлгэдэ олониитын хабаадаха ямаршьеб түхэл маягынь болоно үгэнэ. Правительствын абадаг ямар нэгэн хэмжээ ябуулганууд тушаа ажалша арадай түлөөлэгшэд эдэ семинарнууд дээрэ шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэдэг, бодото дурадхалнуудые оруулдаг, тиихэдэ ороной хүтэлбэрилэгшэд саашадаа хэгдэхэ шэнэдхэлгэнүүдэй түсэбүүд тухай хөөрэжэ үгэдэг.

Саг үргэлжын политическэ болон профессиональна организацинууд байгуулагдана. Бирмын социалис программын парти (ПБСП) байгуулагдажа байнхай. Бирмын арадай манлай болохо үүргэтэй энэ парти шэнэ общество байгуулгада шухала hуури эзэлхэ юм.

Мүнөө үедэ ПБСП 100 мянга шахуу гэшүүд болон кандидадуудтай, 167 мянга гаран талархан hайшаагшадтай юм.

Городой ажалшадай арадай соведүүд болон тарянашадай арадай соведүүд байгуулагдажа байнхай. Тэдэнэр ажалшадай нийтын организацинууд, шата дамжалгын үедэ правительствын гол түшэг түлгүүри болохо ёhотой юм.

Ю. ГАВРИЛОВ. (ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Табан жэлэй түсэб—олон түмэнэй зохёон байгуулхы ажал» гэhэн түрүү бэшэг; «КПСС-эй XXIII съездые угтуулан» гэhэн гаршаг доро баярта мэдээсэлнүүд; «Хабарай богоhо дээрэ» гэhэн юрэнхы гаршаг доро Ю. Ивановой «Механизатор, хабарые ямараар угтанаш?» гэhэн корреспонденци; «Прибайкалец» колхозhоо В. Седуновой бэшэhэн «Һайрхахаар юумэн үгы» гэhэн шүүмжэлхы корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаhанда: И. Кузменковой «Ой тайгын амидаралта бодос» гэhэн корреспонденци; «Партиин түсэб—арадай түсэб» гэhэн гаршаг доро КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проект зүбшэн хэлсэгдэжэ, А. Останинай «Буряад ороной сабшалангууд дээрэ үндэр баян үбhэ ногоон ургаг лэ» гэhэн статья; «Һайн хүнүүд тухай хөөрөөн» гэhэн гаршаг доро Г. Субботиной «Машахан» гэhэн корреспонденци; В. Зоркиной «Нугаршагүй үетэн соohoo» гэhэн номдо В. Ковтунай бэшэhэн—«Гайхал харюулагдаагүй» гэhэн критико-библиографическа статья.

Гурбадахи хуудаhанда: хилын саанахи hонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: спортын hонинууд; соносхолнууд.

Сагай ударил…

Улаан-Үдын авиаметстанци… мэдээсэhэнэй ёhoop, мүнөөдэр … публика доторнай сагай … иимэ байхаар хүлеэгдэнэ:

Үүлэтэйшэг байбашье, саhан … хогүй. Баруун тээhээ бага … hалхилха. Хойто аймагуудта … 25, бэшэндэ 14—19, Улаан-Үд… hүниндөө 30—32, үдэртөө 15-… градус хүйтэн болохо.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59. 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74. советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н01417. Зак. № 161.